

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie
Studijní obor: 1301R022 – Aplikovaná geografie
Autor práce: **Hana Dvořáková**
Vedoucí práce: Mgr. Jiří Šmída, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana Dvořáková**
Osobní číslo: **P13000384**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Aplikovaná geografie**
Název tématu: **Využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

CÍL:

Navrhnout a diskutovat možné přístupy využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.

POŽADAVKY:

Rešerše literatury vztahující se k tématu.

Seznámit se alespoň se 4 starými turistickými mapami území Libereckého kraje a provést jejich obsahovou analýzu.

Navrhnout alespoň 3 příklady využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **cca 45 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

KARPAŠ, R., 2009. Jizerské hory. Vyd. 1. Liberec: RK. s. 576. ISBN 978-80-87100-08-0.

MATOUSCHEK, J., 2015. Matouschek's Neue Spezial-Karte vom Jeschken- u. Isergebirge 1938: Matouschkova Nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor 1938.[reprint]. Vydání první. Překlad Ingeborg Weiss, Siegfried Weiss, Michal Melincsjar. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. ISBN 978-80-87095-13-3.

PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J., 2014. Ekonomika turismu: turismus České republiky. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. s. 264. ISBN 978-80-247-364-3.

ZEILER, M., 2010 Modeling our world: the ESRI guide to geodatabase concepts. 2nd ed. Redlands, Calif.: ESRI Press. p. 308. ISBN 978-1-58948-278-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Šmída, Ph.D.

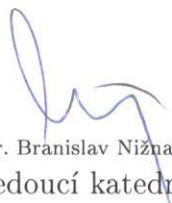
Katedra aplikované matematiky

Datum zadání bakalářské práce: **2. května 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.
vedoucí katedry

dne **17 -05- 2016**

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala především vedoucímu této bakalářské práce panu Mgr. Jiřímu Šmídovi, Ph.D., za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi při zpracování bakalářské práce věnoval. Děkuji také své rodině, která mne po celý čas psaní podporovala.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu. První část práce uvádí teoretické přístupy k cestovnímu ruchu, starým a turistickým mapám. Ve druhé části jsou rozebírány tři rozhovory s odborníky v cestovním ruchu, dále je určena cílová skupina a provedena obsahová analýza čtyř starých turistických map. Pomocí těchto přístupů, rozhovorů s odborníky a analýz, byly navrženy tři příklady využití starých turistických map v cestovním ruchu. Dva z navržených příkladů byly realizovány a spolu s výsledky z rozhovorů a obsahovou analýzou následně diskutovány.

Klíčová slova

turistická mapa, stará mapa, cestovní ruch

Anotation

This bachelor thesis is focused on usage antique tourist maps for tourism support. The first part of the thesis introduces theoretical approaches to tourism, antique and tourist maps. In the second part of thesis are discussed three interviews with experts in tourism, further the target group is stated and content analysis of the four antique tourist maps was made. Regarding those approaches, interview and analysis were proposed three examples of usage antique tourist maps for tourism support. Two of the proposed examples were realized together with interview results and content analysis and furthermore discussed.

Key words

tourist map, antique map, tourism

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíle a výstupy práce	10
2 Metodika.....	11
3 Rešerše literatury	13
4 Vymezení zájmové oblasti	15
5 Cestovní ruch.....	16
5.1 Vysvětlení pojmů	17
5.2 Vývoj cestovního ruchu	17
5.2.1 Vývoj cestovního ruchu v ČR.....	20
5.2.2 Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory	21
5.3 Druhy cestovního ruchu	22
5.4 Formy cestovního ruchu.....	25
6 Mapy.....	26
6.1 Staré mapy.....	27
6.2 Turistické mapy.....	29
6.3 Analogové a digitální mapy	29
7 Řízené rozhovory.....	30
7.1 Rozhovor 1 - Mgr. Martin Šlajchrt	31
7.2 Rozhovor 2 – Hana Herkommerová	32
7.3 Rozhovor 3 – Ing. David Pastva	33
7.4 Závěr z rozhovorů	34
8 Cílová skupina	35
9 Obsahová analýza čtyř starých turistických map	36
9.1 Vom Oybin bis zur Schneekoppe – II. vydání	37
9.2 Vom Oybin bis zur Schneekoppe – VI. vydání.....	41
9.3 Neue Spezial-Karte vom Jeschken-u. Isergebirge 1938	45

9.4	Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge	47
10	Návrhy	49
10.1	Reprint VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe.....	49
10.2	Interaktivní aplikace – „Storymapa“	51
10.3	Obnova vybrané dálkové trasy podle obnovené Hřebenovky.....	52
11	Diskuse	54
12	Závěr.....	56
13	Seznam literatury	57
14	Seznam příloh.....	61

Seznam obrázků

Obr. 1:	Zájmové území Jizerských hor na 4 starých mapách	15
Obr. 2:	Typy cestovního ruchu podle míst realizace	23
Obr. 3:	Legenda II. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe.....	38
Obr. 4:	Výřez z II. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe	39
Obr. 5:	Sken II. vydání z řady map Vom Oybin bis zur Schneekoppe,.....	40
Obr. 6:	Legenda VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe	42
Obr. 7:	Výřez z VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe	42
Obr. 8:	Sken VI. vydání z řady map Vom Oybin bis zur Schneekoppe	44
Obr. 9:	Výřez z Matouschkovy Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor	46
Obr. 10:	Východní část původního vydání Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor 1938	46
Obr. 11:	Legenda prvního vydání mapy Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge.....	47
Obr. 12:	Výřez z prvního vydání mapy Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge	48
Obr. 13:	Fotografie prvního vydání mapy Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge ..	48
Obr. 14:	Vybrané místo na rubové straně reprintu	50
Obr. 15:	Zmenšený výřez z aplikace znázorňující lupu s VI. vydáním.....	51
Obr. 16:	Výřez z navrhované aplikace znázorňující porovnávání II. a VI. vydání.....	52

Seznam použitých zkratek

AHR	Asociace hotelů a restaurací
AIEST	International Association of Scientific Experts in Tourism (Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu)
CR	cestovní ruch
DGVJI	Der Deutsche Gebirgsverein für das Jeschken- und Isergebirge (Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory)
GIS	geografický informační systém
ICA	International Cartographic Association (Mezinárodní kartografická asociace)
KČT	Klub českých turistů
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
ORP	obec s rozšířenou působností
SČC	Správa českých center
UNWTO	United Nations World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu)

Úvod

Cestovní ruch je jedním ze světových odvětví, které se neustále rozvíjí. Fenomén cestovního ruchu se tedy stává často rozebíraným tématem v prakticky i teoreticky zaměřených publikacích. Naopak staré mapy nejsou tak častým tématem publikací a zájem o ně jeví především odborníci a obdivovatelé. Nový pohled na staré mapy přináší možnost jejich využití v cestovním ruchu.

Tato bakalářská práce se zabývá tématem využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu. Práce je rozdělena do dvou částí, přičemž v první, teoretické části, je vysvětleno pojmání cestovního ruchu, jeho vývoje ve světě, České republice i v zájmovém území a jeho rozdělení do druhů a forem. Dále je tato část zaměřena na staré a turistické mapy. Součástí je také podkapitola vysvětlující výhody a nevýhody digitálních a analogových map.

V praktické části jsou nejprve rozebrány a zhodnoceny tři rozhovory s odborníky v cestovním ruchu. Dále je vymezena cílová skupina, pro kterou jsou určeny navržené produkty. V neposlední řadě je na čtyřech starých mapách provedena jejich obsahová analýza, díky níž lze odhadnout, které prvky v mapě by mohly mít potenciál zaujmout dnešního člověka a podpořit tak jeho zájem o zkoumaný region. Pomocí těchto aspektů jsou na závěr této části navrženy tři příklady využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu, z nichž dva jsou realizovány.

V závěru práce je na základě rozhovorů, obsahových analýz a navržených produktů diskutován hlavní předpoklad této práce, kterým je využitelnost starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.

1 Cíle a výstupy práce

Hlavním cílem této práce je navrhnout a diskutovat možné přístupy využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.

Dílčí cíle:

- Provést rešerši literatury vztahující se k tématu.
- Seznámit se alespoň se čtyřmi starými turistickými mapami území Libereckého kraje a provést jejich obsahovou analýzu.
- Navrhnout alespoň tři příklady využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.

Jeden či dva z navržených příkladů budou realizovány a spolu s výsledky z rozhovorů a obsahovou analýzou čtyř map následně diskutovány.

2 Metodika

První metodou využitou v této bakalářské práci je literární rešerše, která zahrnuje logicky řazené bibliografické odkazy stavící se k tématu práce. Tato metoda představuje souhrn teoretických východisek k zadanému tématu.

Dalším krokem je badatelská činnost, při které byly vyhledávány staré mapy v knihovnách, archivech a soukromých sbírkách. Pro tuto práci byly vybrány čtyři staré turistické mapy, z nichž dvě jsou vybrány ze soukromé sbírky, a zdrojem dalších dvou map je Krajská vědecká knihovna v Liberci.

Následuje metoda řízeného rozhovoru, který proběhl se třemi odborníky v cestovním ruchu. Prvním z nich byl Mgr. Martin Šlajcht, působící v organizaci CzechTourism jako vedoucí oddělení product management aktivního turismu. Dalším odborníkem byla Hana Herkommerová, vedoucí turistického informačního centra v Jablonci nad Nisou, a posledním byl pak Ing. David Pastva, který je vedoucím odboru cestovního ruchu, kultury a sportu v Liberci.

Dále je v práci provedena obsahová analýza 4 starých turistických map. V případě této práce je obsahovou analýzou myšlena věcná analýza obsahu map, tedy objektů a jevů, které by měly potencionálně posílit zájem dnešního člověka o daný region. Při této analýze byly zjišťovány o mapách tyto informace: název, autor, jméno kartografické dílny (vydavatele), místo vydání mapy, téma, měřítko, způsob a technika vyhotovení.

Dle rozhovorů a obsahové analýzy starých turistických map, byly vytvořeny tři návrhy využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu. První návrh, kterým je reprint VI. vydání z řady map *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, byl inspirován reprintem Matouschkovy *Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor* a knihou „Jizerské hory včera a dnes“ od Jana a Šimona Pikousových et al. Pro tento návrh byl využit program Adobe Photoshop CS5. Druhým návrhem je aplikace (tzv. „storymapa“), která čtenáři pomocí interaktivní mapy přiblíží zkoumaný region na starých turistických mapách. Při tomto návrhu bylo nutné nejprve dodat naskenované mapě informaci o absolutní poloze pomocí georeference (Geletič 2013). Dále byly zgeoreferencované mapy publikovány jako mapové služby na GIS server a následně použity v prostředí ArcGIS Online, který je nástrojem pro publikaci, prohlížení a sdílení

dat, aplikací a interaktivních map v prostředí internetu (Arcdata Praha 2017). Posledním návrhem je obnova vybrané dálkové trasy podle znovuobnovené Hřebenovky. Tento návrh byl sestaven metodou kazuistiky, tedy případové studie.

3 Rešerše literatury

I přes důkladnou badatelskou činnost v knihovnách, při zpracovávání této bakalářské práce týkající se využitelnosti starých turistických map k podpoře cestovního ruchu, bohužel nebyla objevena publikace, která by se věnovala tomuto tématu. Avšak využití následující literatury, stavící se k tématu historické kartografie, cestovního ruchu a webové kartografie, bylo dostačující pro naplnění cílů této práce.

V rámci tématu historické kartografie byla pro tuto práci využita kniha „Mapy Čech, Moravy a Slezska v zrcadle staletí“, vydaná v roce 2001, jejíž autorkou je Eva Semotanová. Kniha pojednává o starých mapách, plánech a atlasech vzniklých v blízké i dávné minulosti, zobrazující krajinu českých zemí v proměnách staletí. V první části této knihy autorka rozebírá vztah mapy a člověka, definuje mapu, kartografii a věnuje se také dějinám kartografie. Dále se zabývá problematikou studia starých map, jejich rozboru a posouzení. Velká část knihy pojednává o nejvýznamnějších mapových dílech, jejich autorech, o vývoji zeměměřičských technik a sběratelské činnosti a dále také o současnosti a minulosti historické geografie, proměnách krajiny na mapách a územním vývoji Čech, Moravy a Slezska v mapovém znázornění. Celá publikace je doplněna o fotografie starých map a plánů. Problematikou rozboru starých map se zabývají také autoři Drápela, Strachoň a Tajovská (2006).

Kniha „Metody tematické kartografie“ od Voženilka, Kaňoka a spol. vydaná v roce 2011, se věnuje pojetí tematické kartografie, rozebírá koncepci tvorby tematických map, jejich vyjadřovací prostředky, metody tematické kartografie a další témata spjatá s tematickou kartografií. Určena je především tvůrcům a uživatelům map a atlasů.

Cestovnímu ruchu se věnují v knize „Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi“ z roku 2011 autoři Ryglová, Burian a Vajčnerová. Kniha je zaměřená především na praktické využití zejména pro podnikatele v cestovním ruchu či pracovníky veřejné správy. Obsahuje však i teoretická východiska, jako např. vymezení cestovního ruchu (základní pojmy, formy a druhy CR) nebo vývoj cestovního ruchu, využitelná právě pro tuto práci. Součástí publikace je také srozumitelné vysvětlení faktorů ovlivňujících cestovní ruch, řízení cestovního ruchu v České republice, dělení na regiony a destinace, legislativních podmínek či využití principů marketingového

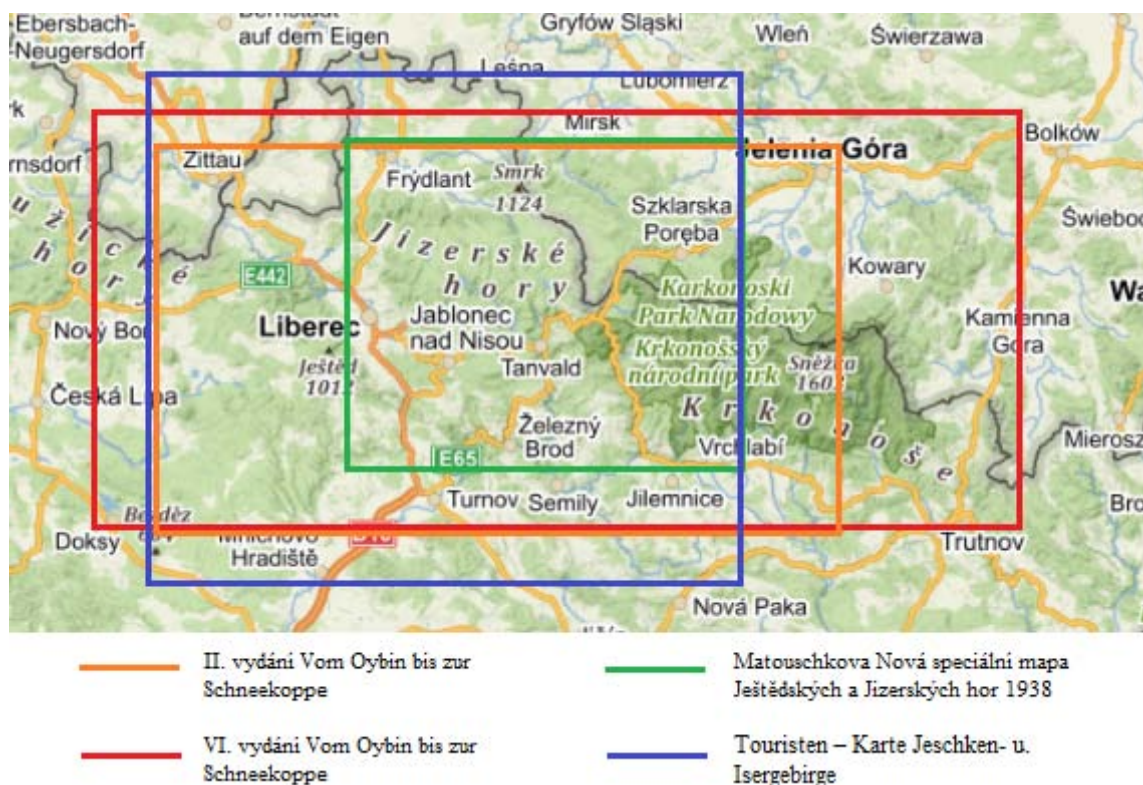
managementu v ČR. Teorií cestovního ruchu a turistiky se zabývají také autorky Palatková a Zichová ve své knize „Ekonomika turismu“, vydané roku 2014.

Oblastí Jizerských hor se podrobně zabývá první díl knižní trilogie o Jizerských horách od Romana Karpaše et al. Konkrétně se jedná o knihu s názvem „Jizerské hory – o mapách, vodě a kamení“, vydanou roku 2009. Nalezneme v ní podrobný popis území Jizerských hor, kapitoly o mapách, geologii, nerostných surovinách, skalních útvarech, podnebí a počasí, o vodě a mnoho dalších informací spjatých především s neživou přírodou Jizerských hor.

Pro obsahovou analýzu map byly využity tři původní staré mapy oblasti Jizerských hor, z nichž dvě jsou z řady map *Vom Oybin bis zur Schneekope* od Gustava Adolpha a Adolpha Benglera a jedna s názvem *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge* je dílem Julia Straubeho. Další použitou publikací je reprint Matouschkovy *Nové speciální mapy Jizerských hor 1938*.

4 Vymezení zájmové oblasti

Staré turistické mapy první poloviny 20. století, byly vytvářeny pro různá území Rakouska-Uherska, respektive Československa. Pro tuto práci byly vybrány mapy zahrnující především region Jizerských hor (něm. *Isergebirge*) a Krkonoš (něm. *Riesengebirge*). Obr. 1 znázorňuje zájmové území.

Obr. 1: Zájmové území Jizerských hor na 4 starých mapách

Zdroj podkladové mapy: mapy.cz, 2017

Jizerské hory a Krkonoše jsou sousedící pohoří, jejichž větší část zasahuje na území dnešní České republiky a menší na území Polska. Nejvyšší vrchol Jizerských hor, kterým je Wysoka Kopa (1126 m n. m.), se nachází na polské straně. Nejvyšším bodem tohoto pohoří na české straně je Smrk (1124 m n. m.). Nejvyšší bod Krkonoš, který se nachází na hranici ČR s Polskem, je Sněžka (1603 m n. m.) (Karpaš 2009).

5 Cestovní ruch

Cestovní ruch (CR) je jedním z nejvýznamnějších celosvětových hospodářských odvětví, které se v dnešní době stává celosvětovým fenoménem. Zrod moderního cestovního ruchu se podle většiny specialistů datuje od 17. a 18. století. Ovšem samotný pojem cestovní ruch se poprvé objevil až ve 30. letech. Do té doby byl používán termín cizinecký ruch, podle německého slova „Fremdenverkehr“, který se ujal již na konci 19. století. Pojem cizinecký ruch byl konkretizován pomocí přídavných jmen, jako např. domácí cizinecký ruch či turistický cizinecký ruch. Postupem času byla terminologie cestovního ruchu znovu obohacena. Ve druhé polovině 20. let se začal využívat pojem turistický ruch, pod kterým si lze představit domácí cestování, tedy uvnitř daného státu. Jak již bylo řečeno, termín cestovní ruch, pod kterým se skrývá cizinecký a turistický ruch dohromady, se ujal až ve 30. letech. Pojem cestovní ruch byl taktéž inspirován německou terminologií, konkrétně překladem slova „Reiseverkehr“ (Štemberk 2009).

Definice cestovního ruchu se odvíjí především od vědních disciplín, z hlediska kterých je zkoumán. Jedna z nejstarších definic pochází od F. W. Ogilvia (1933), který popisuje cestovní ruch takto: „*Cestovní ruch je ekonomický jev spojený se spotřebou hmotných a nehmotných statků, hrazených z prostředků získaných v místě trvalého bydliště.*“ (Ryglová et al. 2011, s. 17). Podle Palatkové a Zichové (2014) se za mezník ve vývoji definování cestovního ruchu považuje definice dvou průzkumníků v oblasti turismu, Huntikera a Krapfa z roku 1942. Cestovní ruch definovali jako „*souhrnné označení vztahů a jevů vznikajících na základě cesty a pobytu nerezidentů, pokud se pobytem nesleduje usídlení a pokud s ním není spojena žádná výděleční činnost*“ (Palatková, Zichová 2014, s. 14). Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu, AIEST tuto definici po dlouhou dobu uznávalo, dnes však definuje cestovní ruch jako „*souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pohybu osob, přičemž místo pobytu není trvalým místem bydlení a zaměstnání*“. Cestovní ruch a další pojmy s ním spojené byly přesněji vymezeny a definovány na konferenci Světové organizace cestovního ruchu UNWTO v Ottavě v roce 1991. Podle UNWTO (1995) je cestovní ruch „*činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší, než je stanoveno, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě*“ (Ryglová et al. 2011, s. 18).

V odborné literatuře bývá pojem cestovní ruch podrobněji členěn dle typologie CR. Nejčastěji se setkáváme s rozdělením na druhy CR a formy CR. Druhy CR představují způsob, jakým je CR realizován. Naopak formy CR odpovídají konkrétnímu cíli účastníků (Drobná, Morávková 2004). Podrobněji jsou tyto dva typy CR popsány v kapitole 5.3 a 5.4.

5.1 Vysvětlení pojmů

K cestovnímu ruchu se vztahují další pojmy, které jsou níže vysvětleny. Mezi nejpoužívanější a snadno zaměnitelné se řadí tyto (Ryglová et al. 2011):

Cestování – tento pojem je rozsáhlejší než pojem cestovní ruch. Cílem cestování mohou být i podněty jako je cesta do práce, či jiné cesty v rámci bydliště.

Turistika – je podskupinou cestovního ruchu. Za turistiku se považuje pouze část cestovního ruchu, která je spojována s pohybovou aktivitou, jako např. cykloturistika, horská turistika či vodní turistika).

Turista – je dočasný návštěvník, který v místě pobytu stráví minimálně 24 hodin, tedy jednu noc. Turista se však nezdrží déle než rok, a jeho primárním účelem k pobytu není placená práce.

Výletník – také nazýván jednodenním návštěvníkem, je člověk, který se nezdrží déle než 1 den, tedy bez přenocování.

Návštěvník – osoba, která v místě pobytu (mimo své bydliště) setrvá maximálně jeden rok a jeho hlavním důvodem k pobytu není placená práce. Návštěvníkem tedy může být i turista a výletník.

Rezident – rezident nebo také stálý obyvatel, je z hlediska mezinárodního cestovního ruchu osoba, která v dané zemi stráví více než 1 rok. Z hlediska domácího CR je to osoba žijící v daném místě minimálně 6 měsíců.

5.2 Vývoj cestovního ruchu

První doložené zmínky o existenci cestovního ruchu jsou datovány několik set let před naším letopočtem. Dříve však bylo cestování většinou obchodního či vojenského rázu.

Dnes cestovní ruch představuje volnočasovou aktivitu, která je nedílnou součástí člověka. (Ryglová et al. 2011)

Palatková a Zichová (2014) uvádějí, že cestovní ruch může existovat jen za předpokladu splnění základních podmínek, kterými jsou:

- svoboda pohybu
- disponibilní prostředky
- fond volného času
- potenciál turismu a jemu odpovídající infrastruktura

Díky těmto podmínkám, které cestovní ruch splňuje, je jednou z nejvýznamnějších ekonomických aktivit.

Dále je cestovní ruch v odborné literatuře rozdělován do různých fází a etap, přičemž jedno z nejpoužívanějších rozdělení popisuje také Hesková (1999), která dělí cestovní ruch do těchto 4 etap:

- prvopočátky (5. století př. n. l.–16. století)
- moderní CR (17.–19. století)
- novodobý CR (po první světové válce do roku 1948 a období 1949–1989)
- současné období (po roce 1990)

V prvopočátcích nebyl cestovní ruch nijak organizován, jednalo se především o obchodní, objevitelské a kolonizační cesty. První zmínky o propagaci CR se objevují až v období moderního CR, kdy byl v roce 1827 vydán Němcem Karlem Baedekerem první knižní průvodce. V roce 1841 byla založena první cestovní kancelář Angličanem Thomasem Cookem, který také uspořádal první organizovaný výlet po anglickém venkově a první zahraniční zájezd do Paříže. V tomto období, konkrétněji v druhé polovině 19. století, byl také zaznamenán první rozvoj horské a pěší turistiky, za kterým stojí alpské spolky. Cestovní ruch vzkvétal také díky rychle se rozvíjející železniční a později i silniční motorové a letecké dopravě (Ryglová et al. 2011).

Novodobý CR započal po první světové válce. Rapidní změna přišla ve třicátých letech, v období hospodářské krize, která zapříčinila vytvoření celního, pasového a vízového opatření. Po druhé světové válce byla Evropa politicky rozdělena na dvě části – Východ a Západ. Cestovní ruch se v těchto částech výrazně lišil. Západní Evropa byla pod

politickým vlivem USA, které díky hospodářskému Marshallovu plánu¹ v roce 1947 přinesly západní Evropě ekonomický vzestup. Stejně tak v západní Evropě rozkvétal i cestovní ruch, k čemuž přispěla mimo jiné i výstavba nových silnic, dálnic a rozvoj civilního letectví (Ryglová et al. 2011).

Podle Palatkové a Zichové (2014), byl cestovní ruch v poslední fázi, tedy v období po roce 1989, zpočátku ovlivněn především politicko-ekonomickými změnami. Dnes je CR, i přes různé ekonomiky jednotlivých států, nejvíce ovlivňován novými informačními technologiemi, integračními, globalizačními a liberalizačními procesy, bezpečností, velkým rozvojem dopravy, především letecké a dalšími faktory.

Další rozdělení vývoje cestovního ruchu uvádí Freyer (2009) pomocí tabulky (Tab. 1).

Tab. 1: *Etapy novodobého turismu*

Etapa	Období	Dopravní prostředek	Motivace	Účastníci
Předfáze	do cca r. 1850	pěší, kůň, drožka, částečně loď	poutní cesty, křižácké výpravy, obchod, objevitelské cesty	elita: šlechta, vzdělanci, obchodníci
Počáteční fáze	1850-1914	železnice, parní loď	zotavení, rekreace	nová střední třída
Rozvojová fáze	1915-1945	železnice, automobil, autobus, letadlo (liniové)	léčení, rekreace, komerční účely	pracující s vyšší životní úrovní
Vrcholná fáze	od r. 1945	automobil, letadlo (charter)	regenerace, oddych, volný čas	všechny vrstvy (ve vyspělých zemích)

Zdroj: Freyer (2009, s. 10)

¹Plán evropské obnovy, který měl za cíl přispět k hospodářské rekonstrukci západní Evropy (Ryglová et al. 2011).

5.2.1 Vývoj cestovního ruchu v ČR

Pro vývoj cestovního ruchu v Československu respektive v České republice, jsou stěžejní dvě etapy, a to novodobý CR a současné období. Jak bylo již zmíněno, v období novodobého cestovního ruchu, konkrétně po druhé světové válce, byla Evropa politicky rozdělena na východní a západní a vývoj cestovního ruchu se začal značně lišit. Tehdejší Československo bylo, stejně jako zbytek tzv. Východu, pod politickým vlivem Sovětského svazu. Vzhledem k omezení svobody pohybu a nedostatku volných pracovních míst, nebyly splněny všechny základní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Důsledkem bylo období, kdy cca 90 % pasivního cestovního ruchu tvořily cesty do tzv. socialistických zemí, došlo k rozmachu chataření a chalupaření. Domácí CR, s 95 %, značně převyšoval zahraniční CR, možnost výjezdu na „Západ“ byla spojena s mnoha podmínkami. Převažoval vázaný cestovní ruch, stejně tak jako krátkodobý (92 %) nad dlouhodobým a vzhledem nízkému počtu cestovních kanceláří (Čedok, Rekrea, CKM), nebylo možné uspokojit všechny zájemce (Ryglová et al. 2011).

V poslední etapě probíhající od roku 1990 do dnes, byly základní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu znovu naplněny, hlavně díky zrušení vízové povinnosti. Do roku 2000 vznikaly nové cestovní kanceláře, objevovaly se nové formy CR, jako agroturistika či ekoagroturistika, došlo k liberalizaci živností, k transformaci podniků CR a jejich privatizaci, rapidně vzrostl příjezdový cestovní ruch a nejžádanější výjezdovým druhem CR byly krátkodobé levné poznávací cesty. Po roce 2000 dochází k vytvoření nové dokumentace, jako jsou strategické dokumenty k rozvoji CR, k vymezení turistických regionů agenturou CzechTourism, ubývá počtu cestovních kanceláří (v roce 1999 – cca 1200 CK, v roce 2007 – cca 800 CK), zvyšuje se počet lůžek, vznikají nové mikroregiony atd. Pro udržitelnost rozvoje cestovního ruchu ČR dnes existuje Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014–2020, což je strategický dokument, jehož cílem je navýšení konkurenceschopnosti CR na národní i regionální úrovni a udržení jeho pozitivních dopadů na hospodářský a ekonomický rozvoj České republiky (Ryglová et al. 2011).

Nedílnou součástí řízení cestovního ruchu je zabezpečení propagace, která probíhá na úrovni celostátní, krajské i místní. Celostátním CR se zabývá Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), jehož dceřiná organizace, Česká centrála cestovního ruchu (CzechTourism), zajišťuje propagaci České republiky na centrální úrovni. Další

centrální organizací je například Správa českých center (SČC), propagující Českou republiku pořádáním kulturních akcí v zahraničí. Propagaci na krajské a místní úrovni obstarávají kraje a města. Kraje vytvářejí programy rozvoje cestovního ruchu a jsou odpovědní za rozvoj svého území. Města vypracovávají územní, strategické a rozvojové plány a jejich povinností je realizace infrastruktury na svém území. Většina měst a obcí s rozšířenou působností² (ORP) také provozuje turistická informační centra, která poskytují komplexní informace o daném městě, turistické oblasti či turistickém regionu. Vekou část propagace zastává také podnikatelský sektor, spolky, sdružení a asociace. Mezi tyto organizace patří například Klub českých turistů (KČT), Horský spolek pro Jizerské a Ještědské hory, AHR (Asociace hotelů a restaurací) nebo Asociace cestovních kanceláří a agentur (Ryglová et al. 2011).

5.2.2 Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory

Jedním z nejvýznamnějších milníků cestovního ruchu pro bývalé Rakousko-Uhersko byl rok 1888, rok založení Klubu českých turistů (KČT), kterým započal rozvoj cestovního ruchu a rekreace (Klub českých turistů 2017). Od počátku po zánik Rakouska-Uherska, byla činnost KČT vzhledem k politické situaci na území Sudet velmi omezena a mnohem výraznější zde byla německá spolková činnost, kterou spravoval Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory (DGV nebo DGVJII). Německý horský spolek, z německého *Der Deutsche Gebirgsverein für das Jeschken- und Isergebirge*, vznikl po několika setkáních a jednáních dne 13. října 1884 v restauraci U Korunního prince na Sokolovském náměstí v Liberci. Prvním předsedou tohoto spolku byl F. W. Jarisch a prvním tajemníkem Prof. Fr. Maschek. Spolek čítal při jeho vzniku 154 členů. Koncem roku 1885 to bylo již 1500 členů. Další 50 let se spolek rozrůstal v obrovskou organizaci, která měla v každém větším městě svou místní skupinu. V roce 1935 čítala 7 760 členů, přičemž v největším ústředním městě Liberci bylo 4 298 členů (Řeháček 2002).

Díky zapojení významných továrníků a tehdejších podnikatelů měl spolek dostatek financí na konání mnoha aktivit. Značily se turistické trasy, byly budovány rozhledny a turistické chaty, pořádaly se výlety a tematické přednášky. Členy horského spolku byli nejen nejznámější liberečtí továrníci, ale i jiné významné osoby tehdejších let, jako

² Obce III. stupně, které mají vyšší pravomoci, než obecní úřady (např. výdej občanských a řidičských průkazů) (Ryglová et al. 2011).

např. pan Josef Matouschek, jeden z nejznámějších geografů první poloviny 20. století, který byl mimo jiné také tvůrcem několika turistických map (Jizersko-ještědský horský spolek 2017).

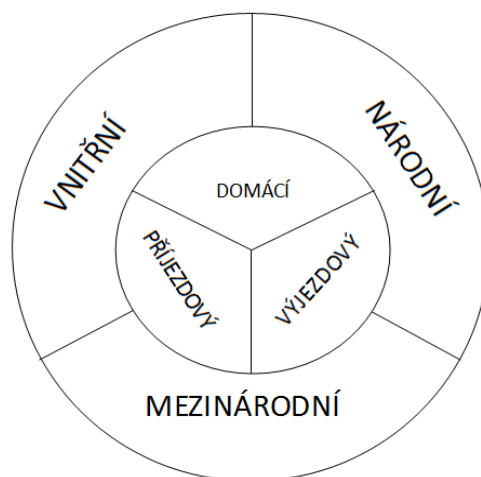
Podle Řeháčka (2002) spolek také od roku 1891 až do roku 1941 vydával ročenky, které se zabývaly různými tématy, např. geologickou stavbou, houbami, vodstvím, flórou a dalšími. Po vzniku Československa byla činnost spolku částečně omezena. Největší dopad na DGVJI měla však II. světová válka, během níž spolek pomalu zanikl.

5.3 Druhy cestovního ruchu

Cestovní ruch se dělí na celou řadu druhů, které se odvíjejí od vybraných způsobů realizací. Odborná literatura prezentuje celou řadu těchto kritérií, avšak jejich členění nemá ustálenou formu. (Drobná, Morávková 2004)

Ryglová et al. (2011) dělí CR podle způsobu realizace na následující druhy:

1. Dle **místa čerpání služeb** (export, import a domácí potřeba) na:
 - **domácí CR** – zahrnující cestování domácího obyvatelstva na území jejich státu;
 - **zahraniční CR** – při němž účastníci vždy překračují hranice svého státu. Zahraniční cestovní ruch se dále dělí na **aktivní CR** (příjezdový CR), který zahrnuje příjezd zahraničních návštěvníků do dané destinace a **pasivní CR** (výjezdový CR), při kterém domácí turisté vyjíždí do jiných zemí;
 - **tranzitní CR** – představuje zahraniční turisty projíždějící přes území určitého státu, aby dosáhli cíle v jiném státu.
2. Podle **místa převažující realizace** dělí CR na:
 - **vnitřní CR** – skládá se z domácího a aktivního cestovního ruchu;
 - **národní CR** – zahrnuje domácí a pasivní cestovní ruch;
 - **mezinárodní CR** – představuje aktivní a pasivní CR, tedy veškerý CR, při kterém turisté překračují hranice své země.

Obr. 2: Typy cestovního ruchu podle míst realizace

Zdroj: MMR 2007

3. Dle **způsobu financování** dělí CR na:
 - **volný (komerční) CR** – kdy si cestující hradí veškeré výdaje sám;
 - **vázaný (sociální) CR** – při kterých je účastník vázán na splnění určitých podmínek (např. doporučení od lékaře). Část jeho výdajů je tedy hrazena ze společenských fondů (podnikové fondy, zdravotní pojišťovny apod.). Může se jednat o léčebné pobyty, dětské tábory či o podnikovou rekreaci.
4. Podle **délky pobytu** rozlišují CR na:
 - **krátkodobý – CR** – trvající maximálně 3 přenocování;
 - **dlouhodobý – CR** – převyšující 3 přenocování.
5. Podle **způsobu účasti – způsobu zabezpečení cesty** – rozlišují CR na:
 - **organizovaný CR** – při kterém zajišťuje cestu, pobyt a program cestovní kancelář, či jiný podnikatelský subjekt. Jedná se tedy o zájezd;
 - **neorganizovaný CR** – kdy si cestu i pobyt zjišťuje účastník sám nebo částečně využije služby zprostředkovatelů (např. koupě letenek).
6. Dle **počtu účastníků** dělí CR na:
 - **individuální** – při kterém cestuj pouze turista sám či se členy své rodiny;
 - **kolektivní** – kdy cestuje skupina turistů, kteří se navzájem znají.
7. Podle **ročního období** rozlišují CR na:
 - **sezónní** – jedná o letní a zimní období, která se vyznačují vyšší koncentrací návštěvníků. Ceny jsou v těchto obdobích nejvyšší;

- **mimosezónní** – CR v takovém období (jaro, podzim), kdy je návštěvnost nižší. Nabídka služeb i cen se v tomto období snižuje.

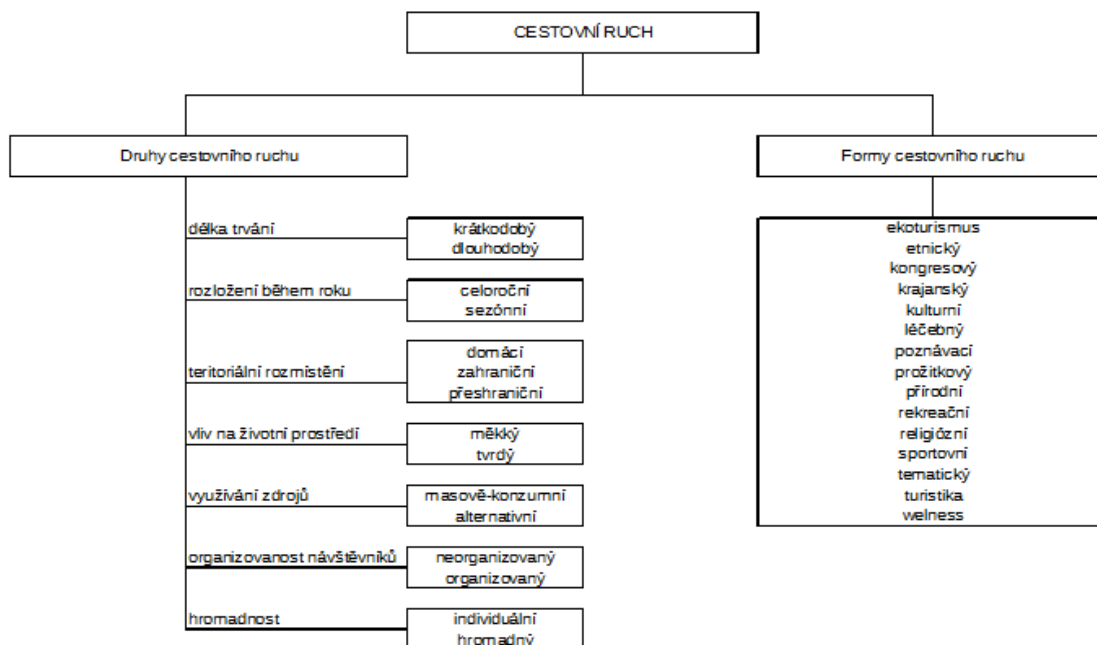
8. Podle **vlivu na životní prostředí** CR dělí na:

- **tvrdý** – jehož cílem je především zisk, bez ohledu na životní prostředí či místní tradice.
- **měkký** – nazýván také odpovědný, šetrný, zelený apod., který téměř nenarušuje životní prostředí.

Ryglová et al. (2011) dále také uvádí, že cestovní ruch je možné členit i podle dalších hledisek, jako např. podle použitého dopravního prostředku, dle destinace, způsobu ubytování či cíle cesty.

Zelenka a Pásková (2012) uvádí, že druhy cestovního ruchu vycházejí z těchto nejčastěji používaných kritérií: délka trvání, rozložení během roku, teritoriální rozmístění, vliv na životní prostředí, způsob využívání přírodních a antropogenních zdrojů, organizovanost návštěvníků a hromadnost. Dle těchto sedmi kritérií autoři dělí CR na 15 druhů (viz Tab. 2).

Tab. 2: Druhy a formy cestovního ruchu

Zdroj: Zelenka, Pásková (2012, s. 16)

5.4 Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu vychází z motivace návštěvníků, tedy ze souhrnu vnějších i vnitřních podnětů, které turisty vedou k účasti na cestovním ruchu. V odborné literatuře jsou taktéž různě děleny. Jedna z možností třídění CR do forem je zachycena v Tab. 2, kde Zelenka a Pásková (2012) rozlišili 15 různých forem CR.

Jiným způsobem dělí formy CR Ryglová et al. (2011). V jejich podání, formy cestovního ruchu odpovídají požadavkům účastníků. Formy dělí na základní, které odpovídají širším potřebám účastníků a na specifické, které uspokojují zvláštní potřeby jeho účastníků.

Mezi **základní formy CR** patří (Ryglová et al. 2011):

- **rekreační CR** – který má za cíl odpočinek po fyzické i psychické stránce člověka. Typickým místem pro realizaci této formy je přírodní prostředí – u vody, lesa či v horách;
- **kulturně poznávací CR** – jehož cílem je poznávání kulturně-historických památek (hradů, zámků a lidové architektury), kulturních akcí (festivalů, divadelních představení aj.), kulturních zařízení (galerií, muzeí), zvyků apod.;
- **sportovně-turistický CR** – který zahrnuje aktivní účast turisty při sportovních aktivitách. Může se jednat i o účast na sportovní akci (mistrovství světa, závody motocyklů atd.);
- **léčebný a lázeňský CR** – jehož hlavním cílem je léčba, relaxace či prevence. Tato forma CR se z pravidla odehrává v lázních, u moře nebo v relaxačních centrech.

Mezi **specifické formy CR** patří přírodní, venkovský, městský, rodinný, náboženský, kongresový, gastronomický, mototurismus, rybolov, nákupní turistika, agroturistika a mnoho dalších forem, kterých bude vzhledem k novým trendům v cestovním ruchu stále přibývat.

6 Mapy

„Mapa je zmenšený, generalizovaný, konvenční obraz Země, kosmu, kosmických těles a jejich částí převedený do roviny pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografických zobrazení), ukazující prostřednictvím metod kartografického znázorňování polohu, stav a vztahy přírodních, sociálně-ekonomických a technických objektů a jevů.“ (Vojtičko 1998, s. 132).

Současný člověk se setkává s mapami v různých podobách denně. První mapy vznikaly již několik tisíc let před naším letopočtem, tedy v dobách, kdy první lidé na Zemi začali objevovat a poznávat své okolí. Průzkumem pevniny, vodstva, hor, nížin, pralesů i pouští, byli lidé schopni se orientovat v krajině, což je vedlo k následnému přenesení obrazu prozkoumané krajiny zprvu na stěny skal, zvířecí kly a kosti, hliněné tabulky a postupem času na papyrus, tkanou látku, papír a pergamen. Takto vznikaly mapy, jež jsou dnes obdivovány a studovány předními odborníky humanitních, přírodovědných a technických oborů. Z velkého množství náčrtů, map a mapových plánů se uchoval jen zlomek, který je dnes považován za kulturní dědictví lidstva (Semotanová 2008).

Termín „mapa“ (mappa) byl ve smyslu kartografického znázornění světa či jeho částí poprvé použit asi v 9. století; v klášteře St. Gallen, kde je v jeho seznamu knih zmíněna, k roku 870, tzv. „mappa mundi“, tedy mapa světa. Termín *mapa* je pravděpodobně punského původu a v překladu původně znamenal plátěnou roušku, ubrousek nebo šátek. V českých zemích se první doklad o tomto termínu vyskytl v inventáři břevnovského kláštera, v němž byla v letech 1390–1394 zaznamenána blíže neurčená *mappa mundi picta*.³ V češtině se termín *mapa* jako kartografické dílo ujal až v 16. století⁴ (Semotanová 2001).

Společně s termínem *mapa* se objevil pojem *karta*, který je jeho synonymem. Pojem *karta* nejdříve znamenal list papíru nebo papyru, listinu a jinou písemnost. Synonymem pro mapu se stal díky portugalským mořeplavcům, kteří jej převzali ze slova *chartés* (papír).⁵ Později byl obor zabývající se tvorbou a zpracováním map pojmenován jako kartografie (Semotanová 2001, s. 10). Definice kartografie podle Terminologického

³ Emler in Semotanová 2001

⁴ Honl in Semotanová 2001

⁵ Honl in Semotanová 2001

slovníku geodézie, kartografie a katastru z roku 1998 zní takto: *Kartografie je 1. vědecký a technický obor, zabývající se zobrazením Země, kosmu, kosmických těles a jejich částí, objektů a jevů na nich a jejich vztahů, jejich výzkumem a poznáváním prostřednictvím kartografických děl; 2. soubor činností při zpracování a využívání kartografických děl* (Vojtičko 1998, s. 102).

Tvorbou kartografických děl, tedy map, souborů map, státních mapových děl a glóbů, se zabývá kartograf. Jeho úkolem, je správné kartografické zpracování základních a geografických map podle předepsaných postupů. Jeho činnostmi jsou například modelování a stínování plastických reliéfů, správná generalizace polohopis, výškopisu nebo tematického obsahu map či zpracování jednoduchých map a geometrických plánů (Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce 2015).

Každou mapu lze pozorovat ze tří stránek – odborné, estetické a technické. Odbornou stránku mapy tvoří obsah mapy sestavený dle účelu a tematického zaměření. V případě starých turistických map, které jsou mapami tematickými, jsou tématem turistické trasy. Estetická stránka mapy, kterou tvoří kompozice mapy (barevné provedení, umístění hlavní a případně vedlejších map, celkové uspořádání) nejvíce působí na čtenáře mapy. Technickou stránku tvoří kartografické ztvárnění obsahu mapy (kvalita tisku, správný průběh linií, pravidelnost rastru, apod.) Všechny tři zmíněné aspekty mapy musí být zpracovány jednotně a pečlivě (Voženílek et al. 2011).

Práce se zabývá především starými turistickými mapami, pojem stará mapa a turistická mapa jsou tedy pro přesnější představu podrobněji popsány v následujících podkapitolách, stejně jako porovnání analogových a digitálních map.

6.1 Staré mapy

Při studiu starých map a zamyšlení nad problematikou jejich rozboru a posouzení, se naskýtá velké množství otázek, které je nutné si zodpovědět. První a nejčastěji kladenou otázkou je: „Co je stará mapa?“

Podle Semotanové (2001) byly dříve za staré označovány převážně mapy, plány, atlasy a glóby sběratelského významu, tedy díla vyhotovená přibližně do poloviny 19. století. Mapová díla vyhotovená později, již nebyla tolik zdobena a jejich obsah se díky novým kartografickým metodám zpřesňoval. Mladší mapy tudíž nebyly považovány

za umělecká díla a pro většinu sběratelů nemělo význam se jimi zabývat. V dnešní době se z hlediska mapového obsahu za starou mapu označuje ta mapa, která pochází z období, jehož stav zobrazuje, avšak jejíž údaje jsou dnes již zastaralé. Za starou mapu tedy lze označit i mapu vydanou před pěti, dvěma či méně lety, pokud mezitím došlo v mapovaném prostoru ke změnám. Označení „stará mapa“ je tedy velmi relativní. Jako „starou mapu“ však dnes můžeme téměř jistě označit každou mapu, která vznikla před více než 100 lety. Při dnešním zkoumání lze ze starých map vyčíst různé změny v krajině, osudy mořeplavců či vývoj a proměny kartografických a měřičských metod.

Vzhledem k častému zaměňování pojmů *stará mapa* a *historická mapa*, které v současné kartografické terminologii mají různý význam, je nutné tyto pojmy vysvětlit. Jak už bylo zmíněno, stará mapa je taková mapa, jež byla vyhotovena v období, které zobrazuje, avšak jejíž obsah již neodpovídá skutečnosti, zatímco historická mapa je mapa zobrazující historické téma na současném podkladu. Mapa však může být současně stará i historická a naopak. Mapou starou a zároveň historickou je například *Historická mapa Čech* Františka Palackého z roku 1876, která zobrazuje Čechy ve 14. století (Semotanová 2001).

Státní organizace mají ve svých archivech staré i historické mapy, které lze skenovat a následně využívat jako mapovou vrstvu. Tyto mapy poskytují cenné informace o místech a jejich proměnách (Zeiler 2010).

Nejrozšířenějším způsobem, kterým se využívá mapa, je její čtení. Čtení mapy vyžaduje pouze znalost kartografických vyjadřovacích prostředků, tedy vysvětlivek v mapě a znalost měřítko mapy. Při čtení tematických map jsou důležité také vědomosti z oboru, jehož téma znázorňují (Čapek et al. 1992). Čtenáře starých map lze rozdělit do dvou skupin na geografy a „*ne-geografy*“. Obě tyto skupiny pohlíží na starou mapu různým způsobem. Geografa převážně zaujme jak estetická stránka mapy, tak i obsahová a technická, zatímco laik se zaměřuje především na estetickou stránku mapy. Tato skutečnost se u starých map ještě více prohlubuje, vzhledem k vysoké úrovni estetického pojetí těchto map (Voženílek et al. 2011). Podle Čapka et al. (1992), první estetický dojem může také rozhodnout, zda čtenář mapu použije, nebo ji nahradí jinou. Jistá úskalí přináší také jazyk či písmo, které se na mapách objevuje.

V případě starých map Jizerských hor jsou mapy v německém jazyce a jsou psané švabachem⁶.

6.2 Turistické mapy

Jak již bylo výše zmíněno, turistické mapy jsou mapami tematickými. Obsahují tedy podrobnou topografickou situaci, turistické trasy, pamětihodnosti, sportovní, přírodní, kulturní, náboženské a další zajímavosti. Mezinárodní kartografická asociace ICA (1973) definuje tematickou mapu jako *mapu, jejímž hlavním obsahem je znázornění libovolných přírodních a socioekonomických jevů (objektů a procesů), ale také jejich vzájemných stavů* (Voženílek et al. 2011, s. 12).

Odborníkem, který se zaměřuje na tvorbu map, je tedy kartograf. Na tvorbě tematických map se podílí mimo kartografa také tematik. Tematik je specialistou na tematický obsah. Může jím být geolog, ekonom, voják, politolog, botanik, a v případě turistických map je jím turista (Voženílek et al. 2011).

6.3 Analogové a digitální mapy

Na analogové a digitální se mapy dělí podle způsobu záznamu reality. Mapy analogové jsou tradičními papírovými mapami v obrazové formě. Analogovými mapami jsou i plastické mapy či tyflomapy⁷. Mapový obsah digitálních map je pro další zpracování zaznamenán a uložen na počítači v podobě digitálního záznamu (Voženílek et al. 2011).

Analogové i digitální mapy mají své výhody a nevýhody. Analogové mapy jsou snadno přenositelné a jejich tvorba je lehčí než u map digitálních. Nevýhodou těchto map je náročná aktualizace dat, míra generalizace dat, jejich tvorba je dražší, nepřesnost je kvůli možným lidským chybám častější a vyhledávání v papírových mapách také obtížnější. Digitální mapy lze častěji aktualizovat, mají potenciál obsahovat větší množství informací, tvorba digitálních map je levnější a výhodou je také jejich přesnost a možnost rychlého vyhledávání. Data, která jsou uložena nezávisle na měřítku, tak mohou být zobrazována také v různých měřítcích (Mitchell 2005).

⁶ Německé neogotické písmo, lidově nazývané švabach, které se vyskytovalo ve dvou podobách. První z nich fraktúra, byl oblíbený druh knižního tlačeného písma a druhý kurent, což byla psaná kurzíva (Meliš, 2001).

⁷ Hmatové mapy pro nevidomé (Kohn 2015).

7 Řízené rozhovory

Ke sběru dat byl zvolen řízený polostrukturovaný rozhovor se třemi odborníky z oblasti cestovního ruchu. Respondenti odpovídali na otázky, se kterými byli již předem obeznámeni. Otázky z pravidla nebyly kladeny v předpřipraveném pořadí, avšak všechny byly vyřčeny a formulovány v souladu se zásadami polostrukturovaného rozhovoru. Všechny tři rozhovory byly zaznamenány na digitální záznamník a jsou nadále uchovány. Respondenti, kterými byli pan Mgr. Martin Šlajcht, paní Hana Herkommerová a pan Ing. David Pastva, předem souhlasili s využitím dat pro další zpracování v této práci. Plný rozsah všech rozhovorů je uveden v Přílohách 1, 2 a 3.

Respondenti byly předem obeznámeni s budoucími návrhy a dále také se sedmi otázkami týkajícími se především stávající i potenciální využitelnosti starých map k podpoře cestovního ruchu. Respondentům byl přiblížen návrh obnovení vybrané dálkové trasy, podle obnovené trasy Kammweg, dále reprint vybrané staré turistické mapy a návrh interaktivní mapy (tzv. sotrymapy) obsahující příběh. Přesné znění otázek je následující:

- „Setkal/a jste se někdy v oblasti cestovního ruchu se starými mapami? Pokud ano, v jaké souvislosti? Myslíte si, že je to vhodný nástroj, který by mohl turisty zaujmout?“
- „Jaká forma podpory CR turisty nejvíce přitahuje? Jsou to webové stránky, informační centra, propagační letáky či jiné formy?“
- „Zaznamenal/a jste nějaký zájem, že strany veřejnosti o staré mapy?“
- „Při předpokladu, že ve své bakalářské práci navrhnu výše zmíněné produkty k podpoře CR, je tu nějaká možnost jejich využití ve vašem oboru? Pokud ano, jakou formu byste upřednostnil/a - produkt v papírové či digitální formě? Věděl/a byste o nějakém jiném návrhu spojeném se starými mapami, který by byl ve vašem oboru využitelný?“
- „Měl by být produkt obsahující staré mapy určený pro všechny turisty nebo pouze pro určitou cílovou skupinu?“
- „Měla bych se zaměřit spíše na oblast pohoří nebo i měřítka plánů měst?“
- „Máte nějaké další návrhy či doporučení, které by byly přínosné pro mou práci?“

7.1 Rozhovor 1 - Mgr. Martin Šlajchrt

První rozhovor proběhl 17. 3. 2017 v České centrále cestovního ruchu – CzechTourism v Praze s vedoucím oddělení product management aktivního turismu, panem Mgr. Martinem Šlajchrtem. Jako product manager se zaměřuje na trh, kde má na starost sledovat nové trendy a jejich identifikaci. Na základě těchto nových trendů dále tvoří strategické plány a navrhuje nové produkty.

Při rozhovoru s panem Šlajchrtem jsem se dozvěděla mnoho cenných informací. Prvním záchytným bodem, který mi navrhl, bylo kontaktovat firmu Seznam.cz. Mapy.cz, které jsou jedním z několika serverů Seznamu, obsahují mnoho mapových podkladů. Jedním takovým podkladem je mapa druhého vojenského mapování z 19. století. Užitečnou informací pro mou práci by tedy bylo zjištění, jak často lidé „rozkliknou“ tuto mapu, oproti jiné například základní či turistické mapě. Sám pan Šlajchrt se se starými mapami setkal již v průběhu studia na vysoké škole v Ústí nad Labem.

Další otázku, kterou bylo třeba zodpovědět je, pro jakou cílovou skupinu budou návrhy produktů určeny. Podle pana Šlajchrtu jsou jednou z užších cílových skupin Němci, kteří byli po 2. Světové válce v rámci nuceného odsunu vystěhováni z České republiky. Tito lidé navštěvují veletrhy, konající se např. v Drážďanech či Erfurtu, na nichž zjišťují dochované informace o místě, kde kdysi bydleli. Ze strany pana Šlajchrtu však byla vyřčena pochybnost o tom, zda je výhodné pro tak úzkou skupinu něco takového vytvářet.

Dalším návrhem pana Šlajchrtu, bylo zaměřit se na určité komunikační téma, které by spojovalo produkt s nějakým významným výročím, jako např. rok 2018, který bude výročím sta let od vzniku Československa. Produktem by tedy mohla být dnes populární naučná stezka, zaměřená na vývoj turistiky ve zmiňovaném období.

Jedna z otázek se týkala forem podpory cestovního ruchu. Forma, která nejvíce přitahuje turisty, jsou podle pana Šlajchrtu webové stránky. Internet představuje široké možnosti pro rozvoj turismu. Stránky využívané pro reklamu jsou i sociální sítě jako např. Facebook či Instagram. Online komunikace jsou tedy dnes tou nejjednodušší a nejefektivnější cestou šíření informací, ale své místo mají i informační centra, ve kterých není zpětná vazba omezená produktem, a veletrhy, na kterých turisté využívají tištěných materiálů.

Podle dotazovaného by se využitelnost návrhů měla odvíjet od potenciálu zaujetí. Návrhy by tedy měly obsahovat širší souvislosti, jako například důvod, proč to tehdy na vymezených místech vypadalo takhle a dnes jinak.

Pan Šlajchrt by jednoznačně upřednostnil digitální formu produktu. Prostředí webu, nebo videí umožňuje širší možnosti, jako různé prolínání map s videi, textem a fotografiemi s možností přepínání vrstev.

Nakonec bylo doporučeno návrhy zaměřit spíše na oblasti pohoří, které poskytují aktivnímu turistovi širokou škálu možností. Důležitým krokem je uvažovat kriticky a zamyslet se nad celou problematikou z pohledu uživatele. Dále určit cílovou skupinu a stanovit, jaký přínos by navržené produkty měly pro tuto skupinu mít.

7.2 Rozhovor 2 – Hana Herkommerová

Další rozhovor proběhl 20. 3. 2017 v informačním centru v Jablonci nad Nisou s paní Hanou Herkommerovou, která je vedoucí tohoto informačního centra. Jako vedoucí pracovník turistického informačního centra zabezpečuje chod informačního centra, turistům regionu poskytuje dostatečné množství informací a také spolupracuje na vytváření nových projektů, zajišťujících rozvoj cestovního ruchu ve spádové destinaci.

První mapa, o které jsme diskutovaly, byl reprint Matouschkovi mapy z roku 1938. Tato mapa je jedním z mnoha produktů, které v Jabloneckém informačním centru nalezneme. Podle paní Herkommerové je o tuto mapu velký zájem. Turisté se ptají i na jiné staré mapy, avšak tato skupina je velmi specifická. Jedná se především o Němce, kteří zde dříve bydleli nebo se tu narodili. Podle dotazované se tedy o staré mapy zajímají spíše osoby starších ročníků.

Dle paní Herkommerové využitelnost navržených produktů v turistickém centru připadá v úvahu, avšak spíše v tištěné podobě. Návrhy by měly být zaměřeny na oblast pohoří, nejlépe Jizerských hor.

Zajímavé by podle dotazované také bylo využít velmi oblíbené knížky porovnávacích fotografií od Jana a Šimona Pikouskových et al. – „Jizerské hory včera a dnes“, a zakomponovat je do map.

7.3 Rozhovor 3 – Ing. David Pastva

Poslední rozhovor se uskutečnil 22. 3. 2017 v budově Magistrátu města Liberce, s vedoucím odboru cestovního ruchu, kultury a sportu, panem Ing. Davidem Pastvou. Jeho pracovní náplní je kontrola stavebních a technických dokumentací, spolupráce s cestovními kancelářemi a médii a zabezpečení chodu Městského informačního centra Liberec.

Dle dotazovaného jsou velmi žádané reprinty starým map. Jedním z návrhů, který jsem při rozhovoru popsala, je návrh obnovení kuželové cesty (Kegelweg) podle dálkové trasy Kammweg. Dle pana Pastvy je důležité se na tuto problematiku dívat z pohledu dnešního turistu. Otázkou tedy je, co bude smyslem obnovy? Řešitel musí brát v potaz každý krok turistu. Jak se tam turista dostane, kde přespí, jaké služby může po cestě využít.

Dalším využitelným nástrojem jsou již zmíněné staré fotografie či pohlednice, které dle pana Pastvy mají největší smysl v terénu, kde může turista přesněji porovnat danou fotografii se skutečností. Další možností, jak přistoupit k tomuto tématu, je např. porovnání mezi uměleckým dílem/obrazem a dnešní realitou.

Podle dotazovaného se nedá zcela říci, že by existovala forma, která by turisty přitahovala více než ostatní. Veškeré formy podpory cestovního ruchu, ať už webové stránky, katalogy, veletrhy nebo informační centra, mají své výhody a nevýhody. Informační centra však mohou mít pro turistu přidanou hodnotu v podobě osobního kontaktu s člověkem žijícím v daném místě.

Vysídlené Němce nepovažuje za cílovou skupinou zajímající se o produkty, spojené se starými mapami, za účelem rekreace. Účel jejich návštěvy se zpravidla týká hledání jejich rodného domu.

Podle pana Pastvy, by v cestovním ruchu byla využitelná například elektronická mapa, v níž by jako podklad sloužila stará mapa a do ní by byla přidána dnešní cestní síť značených tras. Doplňkem mapy by mohly být zajímavosti o místech, která se od doby vydání mapy razantně změnila.

7.4 Závěr z rozhovorů

Všechny rozhovory započaly otázkou, zda se dotazovaný někdy ve svém oboru setkal se starou mapou. Všichni tři respondenti odpověděli kladně, každý měl však jiné zkušenosti. Zájem ze strany turistů je především o reprinty map, z nichž nejznámější je reprint Matouschkovy Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor. K přiblížení míry zájmu o staré mapy byla kontaktována kartografická redakce internetového portálu Seznam.cz. Archivní mapový podklad, který je vytvořen z mapových listů druhého vojenského mapování⁸, je dostupný na stránce mapy.cz. Kartografická redakce poskytla informaci, že návštěvnost této mapy je oproti ostatním (základní, turistická, zimní atd.) minimální.

Odpovědi na otázku týkající se forem podpory CR nebyly shodné. Jeden z respondentů uvedl, že není zcela určité, která forma turisty přitahuje více než ostatní. Vyzdviženy byly však dvě formy, které jsou pro své přidané hodnoty často využívány. První z nich jsou webové stránky, které jsou vzhledem ke svému širokému možnostem jednou z nejefektivnějších forem propagace. Další formou propagace jsou informační turistická centra, jejichž přidanou hodnotou jsou osobní zkušenosti, které mohou pracovníci centra poskytnout.

Cílová skupina, pro kterou by byl určen produkt obsahující staré turistické mapy, nebyla dotazovanými zcela jasně stanovena. Ačkoli jsou vysídlení Němci jedni ze zájemců o historii Jizerských hor a okolí, jejich zájem není za účelem rekreace, nýbrž se zpravidla týká hledání místa jejich původního bydliště. Vhodnou cílovou skupinou jsou tedy místní obyvatelé a obdivovatelé Jizerských hor a jejich historie. S cílovou skupinou také souvisí zájmová oblast. Podle všech dotazovaných by návrhy měly být zaměřeny na oblast pohorí.

Využitelnost navržených produktů k podpoře cestovního ruchu závisí dle dotazovaných na obsahové stránce návrhů a na formě, v jaké je produkt navržen. V oboru pana Šlajcherta a pana Pastvy by byla využitelnost možná za předpokladu, že budou návrhy v digitální formě. Využitelnost v informačním centru by naopak byla možná v podobě analogové mapy.

⁸ Takzvané „Františkovo“ mapování, které proběhlo v letech 1806–1869 na území Rakouska-Uherska (Laboratoř geoinformatiky 2017).

8 Cílová skupina

Cílovou skupinou, která by měla být návrhy dotčena, je velmi úzký segment lidí. Vzhledem k zájmovému území, kterým je region Jizerských hor a okolí, se jedná především o obyvatele Liberecka, Jablonecka a blízkého okolí, o původní obyvatele, nadšence a obdivovatele Ještědského hřebenu, Jizerských hor a jejich historie.

Navržené produkty by měly cílové skupině přiblížit historii těchto míst a poukázat také na změny které se ve zkoumané krajině udály. Tři výstupy obsahující staré turistické mapy, mezi které patří reprint vybrané mapy, interaktivní „storymapa“ a navržená obnova dálkové trasy, by měly cílovou skupinu přimět k návštěvě zkoumaného regionu a následně také k opětovnému návratu na toto místo.

9 Obsahová analýza čtyř starých turistických map

Semotanová (2001) uvádí, že rozbor konkrétní staré mapy se zakládá v jejím popisu, který má určitá pravidla. Určují se základní údaje o mapovém dílu, tedy název mapy, téma, které zobrazuje, měřítko, doba a místo vzniku, autorství, způsob a technika vyhotovení. Datování mapy určují tyto údaje: datace, jméno autora, jméno kartografické dílny (vydavatele) a místo vydání. Pokud mapa obsahuje jen část těchto údajů, nebo chybí-li všechny, doba vzniku mapy se stanoví přibližně, např. podle obsahu či podle několika znaků, které jsou charakteristické pro různé etapy kartografické tvorby.

Dále se provádí analýza obsahu mapy po jednotlivých prvcích a studují se příčiny a průběh kartografického zpracování mapy, úplnost legendy a obsahu mapy. Prvky jsou klasifikovány podle charakteru a významu na (Voženílek et al. 2011):

- konstrukční – matematické prvky, které tvoří konstrukční základ mapy. Mezi tyto prvky je zahrnuto kartografické zobrazení, měřítko mapy, souřadnicové sítě, rám mapy, klad listů, geodetické podklady a kompozice mapy;
- fyzicko-geografické – kterými jsou složky krajinné sféry, tedy hydrosféra (moře, řeky, jezera apod.), biosféra (lesy, sady, pouště apod.), georeliéf (výškopis, skalní útvary apod.), atmosféru, pedosféru a další prvky krajinné sféry;
- socioekonomické – charakteristické pro socioekonomické složky krajinné sféry, mezi které se řadí hranice, sídla, komunikace, zemědělské, dopravní, průmyslové a další socioekonomické jevy;
- doplňkové a pomocné – doplňují obsah mapy uvnitř i vně mapového rámu a tvoří je popis, kompoziční prvky (severka, přehledová mapa, obrázek apod.) a další doplňující informace.

Následuje zhodnocení, zda mapa obsahově odpovídá svému účelu, je-li ve správném měřítku a kartografickém zobrazení a zjištění geometrické přesnosti a spolehlivosti mapy pomocí metody porovnání vybraného obsahu staré mapy se současnou spolehlivou mapou. Posledním krokem je celkové zhodnocení estetické úrovně a shrnutí (Drápela et al. 2006).

Pro ulehčení a zrychlení práce při analýze zkoumaných mapových prvků lze využít geografického informačního systému, který se skládá z hardwaru, softwaru, dat

a metod, využívaný ke sběru, správě, analytickému zpracování a prezentaci prostorových dat⁹. Základním principem práce v GIS je rozložení reality na jednotlivé vrstvy, které obsahují vždy jedno téma a jsou zobrazeny jedním geometrickým prvkem (bod, linie, polygon). Pomocí tohoto systému lze vytvořit datový model, který reprezentuje realitu v digitální formě dat v počítačovém prostředí a výrazně ulehčí práci při analýze (Voženílek 1998).

V souladu s cílem této bakalářské práce, bude následovat pouze analýza věcného obsahu map, tedy objektů a jevů a to takových, které by mohly mít potenciál zaujmout soudobého člověka a posílit tak jeho zájem o vybraný region. Obsahová analýza bude provedena u čtyř starých turistických map, konkrétně se jedná o II. a VI. vydání map z řady *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, o mapu Josefa Matouschka s názvem *Neue Spezial-Karte vom Jeschken-u. Isergebirge 1938*, a o mapu *Touristen - Karte Jeschken-u. Isergebirge*, kterou vytvořil Julius Straube ve spolupráci s Josefem Matouschkem.

9.1 Vom Oybin bis zur Schneekoppe – II. vydání

Z řady sedmi map *Vom OYBIN bis zur SCHNEEKOPPE* byly vybrány dvě vydání (II. a VI.), u kterých bude provedena obsahová analýza. První vybrané vydání, kterým je II. vydání, nese název *Wegekarte vom Jeschken- und Isergebirge mit den angrenzenden Teilen des Lausitzer und Riesengebirges (Turistická mapa Ještědu a Jizerských hor s přilehlými částmi Lužice a Krkonoš)*. Autory této mapy jsou Gustav Adolph a Adolph Bengler a vydána byla jménem Německého horského spolku pro Jablonec a okolí. Vydavatelem bylo knihkupectví Hermanna Rösslera ve vlastnictví Paula Scholze v Jablonci nad Nisou a tisk provedl Ed. Strache (Adolph, Bengler 1907–1909). Mapa je v německém jazyce částečně psaná švabachem.

Ačkoli není přesný rok vydání na mapě uveden, podle několika znaků v obsahu mapy lze odhadnout alespoň období, ve kterém byla vydána. Odhad je tady stanoven na rok 1907–1909. První indicií, díky které byl stanoven tento odhad, je kamenná rozhledna Královka, která je zakreslena v mapě. Ta byla vystavěna roku 1907 na stejném místě, kde o rok dříve vyvrátil silný vítr dřevěnou rozhlednu (Nevrlý 1976). Dalším znakem je fakt, že v obsahu mapy není železnice vedoucí do Świeradów Zdrój (německy Bad

⁹ Prostorové informace se dělí do dvou typů. Rastrová data, u kterých je základním obrazovým prvkem pixel, a vektorová data, která mají geometrickou a atributovou složku (Voženílek 1998).

Flinsberg), jejíž stavba byla zahájena v březnu roku 1908 a dokončena v říjnu o rok později (Świeradów-Zdrój 2008).

Mapa je vyhotovena v měřítku 1 : 100 000. Mapa samotná však obsahuje tři měřítka. První měřítko je slovní a další dvě jsou grafická, přičemž jedno je udáváno v metrech a kilometrech a druhé v mílích.

Stará mapa byla vytištěna na papír pomocí litografie neboli kamenotisku, což je tisková technika vynalezená v roce 1796 Aloisem Senefelderem. Při této technice se využívá vyhlazený druh vápence, na jehož povrch je mastnou tuší, využívanou jako tiskovou barvu, přenesen obraz mapy, který je následně tisknut (Dvořák 1954).

Jak již název práce a mapy napovídá, hlavním tématem mapy je turismus. Z fyzicko-geografických prvků mapa obsahuje řeky, vodní plochy, výškové body, lesy a křehce, socioekonomických prvků se v mapě nachází podstatně více. V obsahu nalezneme sídla, státní hranice, komunikace několika druhů (železnice, elektrifikovanou tramvaj, silnice, zpevněné cesty a pěší cesty), kostely, kaple, kříže, ruiny, doly, kamenolomy, hájovny, mlýny, hostince, ubytovny apod. U důležitých objektů je také uvedeno, zda je na místě možnost přenocování, telegraf či telefon.

Nejdůležitějšími prvky, které tvoří tematický obsah mapy, jsou však turistické trasy, které jsou v mapě značeny, černou, červenou, zelenou a žlutou barvou. Mapa obsahuje také dálkové trasy Kammweg (Modrá hřebenovka), Hauptweg (Hlavní cesta) a Kegelweg (Kuželovka). V legendě autor uvádí, že vrcholy převyšující okolí jsou červeně podtrženy. Důležitým prvkem v obsahu jsou také piktogramy (nákresy), které poukazují na vybrané turistické zajímavosti, jako jsou horské chaty a rozhledny. Na obr. 3 lze vidět výřez legendy z II. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, a na obr. 4 výřez z mapy, ve kterém je patrné značení turistických tras a jeden z mnoha piktogramů.

Obr. 3: Legenda II. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*

Zdroj: II. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, Adolph 1907–1909

Obr. 4: Výřez z II. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*

Zdroj: II. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, Adolph 1907–1909

Mapa obsahuje také několik doplňkových prvků, které lákají turisty k navštívení této oblasti. V levém dolním rohu mapy je to reklama na rozhlednu Černou studnici, jejíž výhled byl podle autora velkolepý, byla zde možnost ubytování i výborného občerstvení. Výhodou bylo také její strategické místo na Modré hřebenovce a její celoroční provoz. Turistům bylo pomocí krátkého textu také doporučeno, aby si zakoupili knihu obsahující 800 výletů po blízkém i širším okolí Jablonce nad Nisou. V neposlední řadě jsou v mapě uvedeny podrobně popsané dálkové trasy Kammweg a Kegelweg s jejich délkou, značením a všemi mezizastávkami. Trasa Kammweg je popsána z Růžovského vrchu na Ještěd, její celková délka je 60 km a Kegelweg z Milešovky na Ještěd, jejíž délka je 105 km. V pravém horním rohu se nachází seznam mládežnických ubytoven provozovaných v zimním období, zimních stezek a sáňkařských drah a cest vyznačených tyčovým značením.

Druhou stranu mapy pokrývají mimo názvu mapy, jména jejího autora, nakladatele a vydavatele, především reklamy na hotely, hostince, restaurace, rozhledy a jiné. Na následující straně se nachází obr. 5, na kterém je viditelné přesné rozložení prvků v mapě.

Obr. 5: Sken II. vydání z řady map Vom Oybin bis zur Scheekoppe,

Zdroj: II. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe, Adolph 1907–1909

9.2 Vom Oybin bis zur Schneekoppe – VI. vydání

Další vybranou mapou je VI. vydání z řady map *Vom OYBIN bis zur Schneekoppe*. Mapa s názvem *Wegekarte vom Lausitzer-Jeschen-Iser und Riesengebirge (Turistická mapa Lužických, Ještědských, Jizerských hor a Krkonoš)* je dílem Gustava Adolpha a na žádost Německého horského spolku byla vydána v roce 1927 v Jablonci nad Nisou společností Honzejk & Mathes (Jahrbücher des Deutschen Gebirgs-Vereines für Gablonz a. N. und Umgebung 1928). Tisk byl proveden pomocí litografie u firmy Hertel & Wilde v Hodkovicích nad Mohelkou.

Stejně jako II. vydání, i toto vydání bylo vyhotoveno v německém jazyce, částečně psané švabachem. Měřítko mapy je 1 : 100 000. Na mapě nalezneme měřítka dvě, jedno číselné a druhé grafické udávané v kilometrech.

Podnázev mapy uvádí, že je tato turistická mapa zaměřena na letní a zimní sporty, tomu odpovídá také obsahová stránka mapy. Z fyzicko-geografických prvků jsou v mapě zastoupeny vodní plochy, výškové body, lesy a kleče a ze socioekonomických to jsou sídla, státní hranice, silnice, železnice se zastávkami, elektrifikované tramvajové koleje, zpevněné a pěší cesty a další objekty, především sakrálního typu, které v legendě nejsou uvedeny. Nejdůležitější pro obsah této turistické mapy jsou turistické trasy značeny černou, červenou, žlutou a modrou linií, v mapě nalezneme také další zajímavá značení jako například značení pro visutou lanovou dráhu, sáňkařské a bobové dráhy, tyčové značení v Krkonoších, pohostinná zařízení, ubytovny, telegraf, telefon či poštu.

Nechybí zde ani modrý hřebínek, který je značkou pro dálkové trasy Kammweg (Hřebenovka) a Hauptweg (Hlavní cesta) a modré trojúhelníčky, jimiž je vyznačena část dálkové trasy Kegelweg (Kuželovka). Stejně jako na II. vydání, i na této mapě jsou zakresleny důležité objekty (chaty, rozhledny) v podobě piktogramů a významné vrcholy jsou červeně podtrženy. Legenda mapy je zachycena na obr. 6 a turistické značení s piktogramy lze vidět na obr. 7.

Obr. 6: Legenda VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe

Zdroj: VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe, Adolph 1927

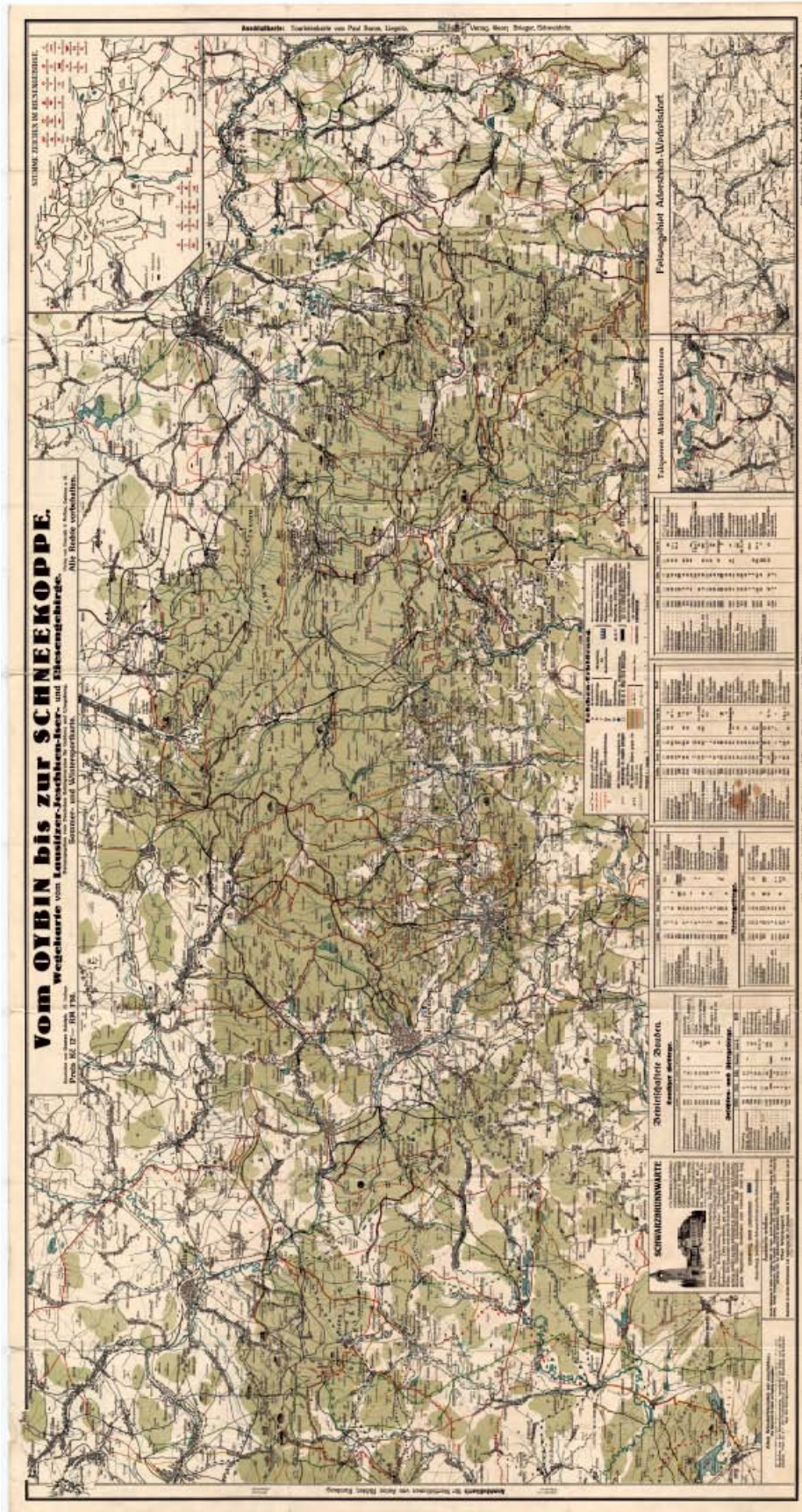
Obr. 7: Výřez z VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe

Zdroj: VI. vydání mapy Vom Oybin bis zur Schneekoppe, Adolph 1927

Mapa je doplněna také o další pomocné prvky, které uživatelům mapy ještě více přibližují danou lokalitu. Jedním z těchto prvků je reklama na Černou studnici, která stejně jako ve II. vydání, popisuje výhled a možnosti této rozhledny. Dále mapa obsahuje tabulku s výčtem turistických ubytoven nacházejících se zvláště v Lužických horách, Jizerských horách a Krkonoších. Téměř u každé z ubytoven je také uvedena informace o počtu pokojů, lůžek, nadmořské výšce ubytovny, meziměstském předčíslí a dodací poště. Díky těmto informacím si mohl tehdejší turista snadno objednat ubytování.

V pravém horním rohu se nachází mapa znázorňující „Němé značky Krkonoš“. Značení pomocí červených plechových značek na dlouhé tyči využívané již od roku 1923 je dodnes využíváno především v zimě, kdy i přes sníh a sníženou viditelnost jsou tyto značky viditelné. Němými značkami jsou značeny významné horské chaty, vrcholy, sídla a další významná místa v Krkonoších (Krkonoše, Multimediální encyklopedie 2017).

Další dvě mapy se nacházejí v pravém dolním rohu mapy. Na jedné z nich je znázorněno území přehradní nádrže Marklissa u obce Goldentraum v Polsku a na druhé je podrobně popsána oblast Adršpašsko-teplických skal. Věta na přední straně mapy také uvádí, že z druhé strany mapy se nachází seznam studentských a mládežnických ubytoven. Vzhledem k faktu, že zkoumaný výtisk této mapy je podlepený, není možné určit, jaké další informace se na rubu mapy nachází. Mapa VI. vydání je zobrazena na obr. 8.

Obr. 8: Sken VI. vydání z řady map *Vom Oybin bis zur Scheekoppe*

Zdroj: VI. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, Adolph 1927

9.3 Neue Spezial-Karte vom Jeschken-u. Isergebirge 1938

Mezi nejobdivovanější turistické mapy Jizerských hor se řadí mapa s názvem *Neue Spezial-Karte vom Jeschken- u. Isergebirge 1938* (Nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor 1938). Autorem této mapy je bývalý člen Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory, Josef Matouschek. Ačkoli stvořitel této mapy byl pouze laickým kartografem, jeho díla jsou známá dodnes. Speciální mapa vyhotovena roku 1938 měla vyjít 11 let po předchozím vydání, vzhledem k neblahé politické situaci však k oficiálnímu vydání nedošlo.

Speciální mapa Ještědských a Jizerských hor z roku 1927 byla a dodnes je obdivována milovníky Jizerských hor a Ještědského hřbetu (dříve nazývaného Ještědskými horami), mapa z roku 1938 byla o tuto slávu ochuzena až do roku 2015, kdy se Jizersko-ještědský horský spolek rozhodl pro vydání reprintu této nedokončené mapy. Za nedokončenou je označena z toho důvodu, že se kompletní dochoval pouze jeden jediný výtisk (co do plošného rozsahu), který byl pouze černobílý. Dále se dochovaly také 3 barevné výtisky, které však zobrazují pouze východní část původní mapy (Nevrlý 2015).

Matouschkova mapa z roku 1938 byla vyhotovena v německém jazyce v měřítku 1 : 50 000, stejně jako speciální mapa z roku 1927. Na mapě je měřítko číselné a grafické, které je uvedeno v kilometrech. Reprint mapy obsahuje také slovníček vybraných místních názvů, nejznámějších toků a vrcholů.

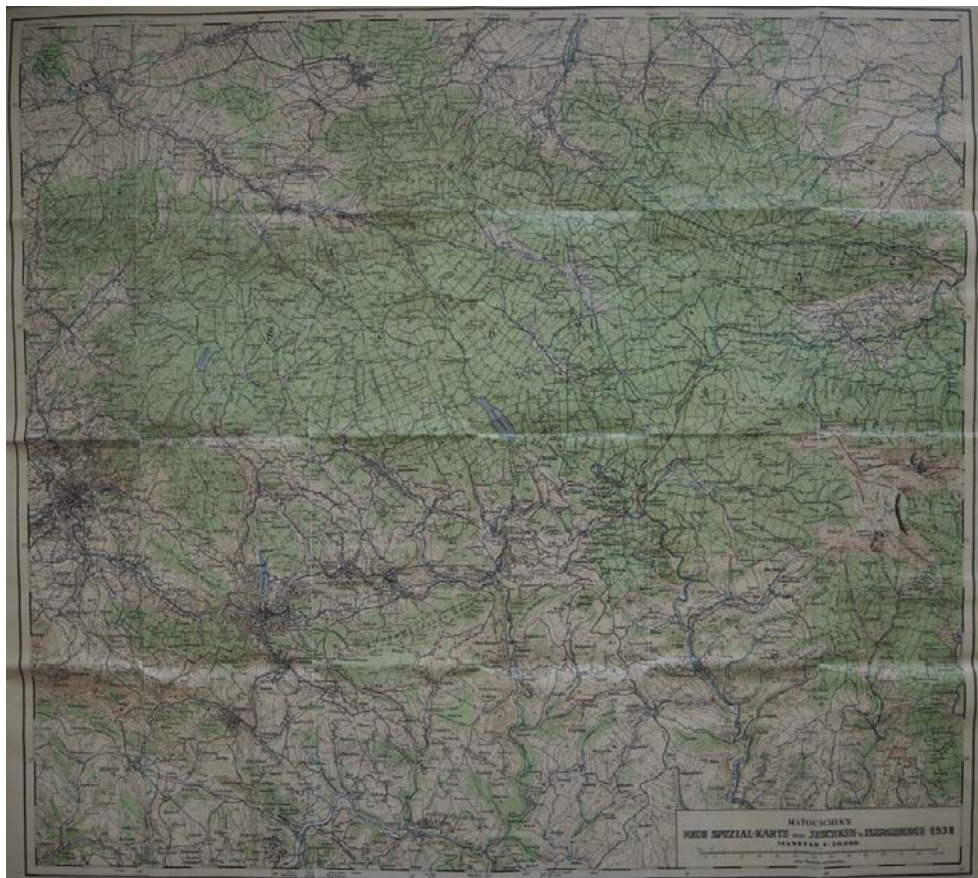
Reprint barevného výtisku mapy legendu neobsahuje, prvky v této mapě jsou však srovnatelné s prvky staršího vydání z roku 1927. Z fyzicko-geografických prvků jsou na mapě zastoupeny lesy, bažiny, kleče, skály a sutě, výškové body, vrstevnice a významné stromy. Ze socioekonomických prvků v mapě nalezneme sídla, hranice státu, silnice, železnice (zastávky, tunely, viadukty), tramvaje, zpevněné cesty, prašné cesty, pěší cesty, lesní průseky, kostely, kaple, hřbitovy, myslivny, rozhledny, památníky, statky, mlýny, zříceniny a zámky. Delší názvy jsou zkracovány podle několika užívaných zkratk (př. Klein – Kl., -dorf – df.). Na obr. 9 můžeme vidět výřez z Nové speciální mapy Jizerských hor.

Obr. 9: Výřez z Matouschkovy Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor

Zdroj: Nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor, Matouschek 1938

Vzhledem k tomu, že mapa neobsahuje žádné značené turistické trasy, se nedá s jistotou říci, že tématem této speciální mapy je turistika. Avšak věrné zobrazení povrchu Jizerských hor dokáže upoutat čtenáře natolik, že na základě této mapy se na toto území vydá (Nevrlý 2015). Na následujícím obr. 10 se nachází mapa, která zobrazuje pouze východní část původní Speciální mapy Ještědských a Jizerských hor.

Obr. 10: Východní část původního vydání Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor 1938

Zdroj: Nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor, Matouschek 1938

9.4 Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge

Poslední zkoumanou mapou je mapa s názvem *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge* (*Turistická mapa Ještědských a Jizerských hor*). Nejstarší mapu, vydanou jménem Německého horského spolku, navrhl a vypracoval berlínský kartograf Julius Straube ve spolupráci s Josefem Matouschkem. Tisk mapy obstaralo nakladatelství Julia Straubeho v Berlíně a vydána byla Paulem Sollorem v Liberci. Vytvořena byla na základě rakousko-uherských a pruských vojenských map (Simm 2013).

Rok vydání na mapě není uveden, je však známo, že vydání této mapy bylo několik. První vydání vzniklo již v roce 1900, další následovalo v roce 1907 a poté až po roce 1918 (Vonička 2016). Podle obsahu mapy je zjevné, že je tato mapa vydáním prvním vydaným v roce 1900. Nasvědčuje tomu hned několik znaků. Prvním je absence Bedřichovské přehrady na horním toku Černé Nisy, která byla vybudována v letech 1903–1905. Další indicií pro potvrzení datace je chybějící Fojtecká přehrada, jež byla vystavěna roku 1904 na stejnojmenném potoce (Nevrlý 1976).

Mapa je vyhotovena v měřítku 1 : 80 000. Na mapě je zobrazeno číselné měřítko a dvě grafická měřítká, jedno v kilometrech a druhé v mílích.

Obsah této turisticky zaměřené mapy je podobný obsahům předešlých map. Z fyzicko-geografických prvků zde nalezneme lesy, parky, kleče, louky, mýtiny, výškové body, lomy, skály a sutě. Ze socioekonomických prvků jsou zde zastoupeny hranice státu, bývalých krajů i okresů, železnice (i rozestavěné), silnice první a druhé třídy, další pozemní komunikace, nezpevněné cesty, polní a lesní cesty, pěší cesty, tramvaje, kostely a kaple, hájovny, větrné a vodní mlýny, doly, cihelny, kříže, památníky, mosty i přehrady. Zkratkami jsou označeny boudy, kolonie, dílny a budovy určené k obraně. Téma turistiky je zde patrné z červeně značených turistických cest. Na obr. 11 je zachycena legenda tohoto prvního vydání.

Obr. 11: Legenda prvního vydání mapy *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*

Zdroj: *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*, Straube 1900

Na dalších vydáních této mapy jsou zobrazovány také dálkové hřebenové trasy Kammweg, Hauptweg a Kegelweg, které na této mapě chybí, jelikož byly vytyčeny až několik let po vydání této mapy. Na obr. 12 lze vidět výřez stejného území, jako na výřezech u předešlých třech map a na obr. 13 fotografii prvního vydání mapy *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*.

Obr. 13: Výřez z prvního vydání mapy *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*

Zdroj: *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*, Straube 1900

Obr. 12: Fotografie prvního vydání mapy *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*

Zdroj: *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*, Straube 1900

10 Návrhy

Jedním z dílčích cílů této bakalářské práce, je navrhnout alespoň tři příklady využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu. Při tvorbě návrhů, bylo vycházeno z výše zmíněných rozhovorů a také z věcného obsahu zkoumaných map. V potaz byly tedy brány objekty a jevy objevující se na starých turistických mapách, které by mohly mít potenciál zaujmout dnešního člověka a posílit tak jeho zájem o zkoumaný region.

Z informací a návrhů, které byly poskytnuty dotazovanými respondenty, bylo vybráno několik tipů, které byly v návrzích použity. Jedním z nich je například využití knihy porovnávacích fotografií od Jana a Šimona Pikousových et al., s názvem „Jizerské hor včera a dnes“.

Ačkoli byly návrhy založeny na stejných starých turistických mapách, liší se jejich forma provedení. První z návrhů by měl turistům sloužit především přímo na místě, ke kterému se váže. Další návrh, tedy reprint mapy, bude cílové skupině sloužit v podobě tištěného plakátu a poslední, interaktivní mapa by měla turisty nalákat k návštěvě zkoumaného regionu pomocí aplikace ve webovém prostředí.

Dva z následujících podrobně popsanych návrhů budou realizovány a společně se třetím návrhem, s výsledky z rozhovorů a obsahovou analýzou čtyř map, budou následně předmětem diskuse.

10.1 Reprint VI. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*

První návrh, kterým je reprint VI. vydání z řady map *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, byl inspirován reprintem Matouschkovy *Nové speciální mapy Ještědských a Jizerských hor* a knihou „Jizerské hory včera a dnes“ od Jana a Šimona Pikousových et al.

Reprint je navržen na necelou velikost formátu A0, přesně na formát o rozměrech 1031,8 x 841 mm. Vytvořen byl v programu Adobe Photoshop CS5.

Základem pro lící stranu tohoto rerintu je naskenované VI. vydání z řady map *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, které zabírá největší část této strany. Tato mapa byla vybrána na základě jejího obsahu a doplňkových prvků, které jsou její součástí.

Výraznou přidanou hodnotou v obsahu mapy jsou piktogramy, které obsahují všechny mapy z této řady, VI. vydání však navíc obsahuje také přehlednou tabulku ubytovacích zařízení, spolu s dalšími zajímavými mapkami, jako je např. „Němé značení Krkonoš“. Přední strana reprintu také obsahuje stručný popis zájmového území a popis prvků nacházejících se na mapě. Celý text je uveden v Příloze 4.

Rubová strana je zaměřena na boudy a rozhledny Jizerských hor, které jsou v mapě zakresleny jako piktogramy. Vybráno bylo 10 objektů, konkrétně rozhledna Královka, Prezidentská chata, Nová louka, Kristiánov, Slovanka, Hejnice, Smědava, Jizerka, Krömerova bouda a rozhledna Špičák. Ke každému vybranému objektu byly přidány dvě fotografie zachycující proměnu daného místa. Původní fotografie, přesněji pohlednice, pochází ze zmíněné knihy *Jizerské hory včera a dnes*. Fotografie zachycující současný stav míst byly pořízeny autorkou této práce v roce 2017. Vybraná místa jsou na plakátu doplněna o jejich stručnou historii v českém a německém jazyce a jsou rovnoměrně rozložena kolem výřezu z této mapy.

Na následujícím obr. 14 lze vidět detail vybraného místa na rubové straně plakátu. Zmenšenina celého plakátu je uvedena v Příloze 5.

Obr. 14: Vybrané místo na rubové straně reprintu

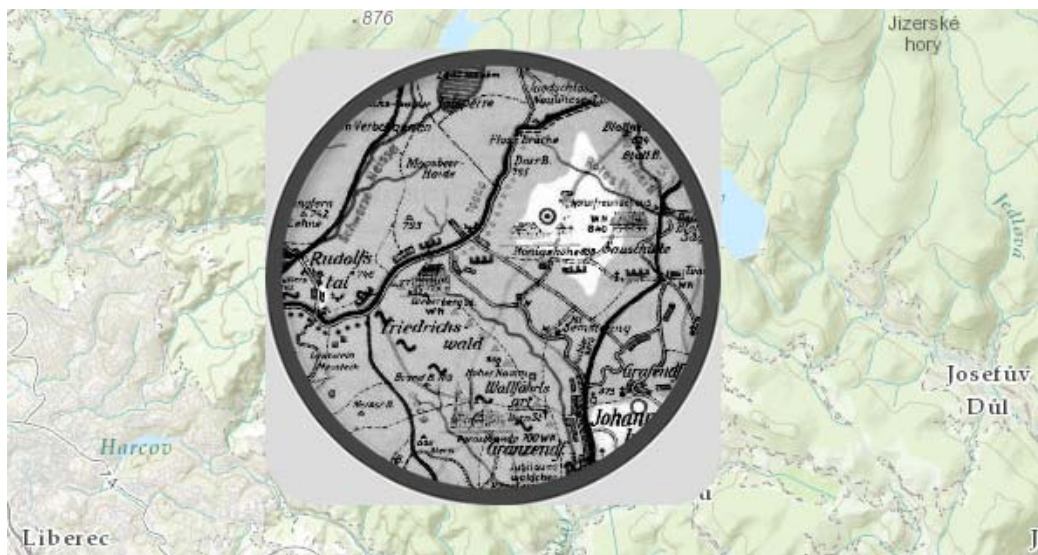
Zdroj: vlastní zpracování 2017

10.2 Interaktivní aplikace – „Storymapa“

Dalším návrhem je webová aplikace, tzv. „storymapa“, která čtenáři pomocí interaktivní mapy přiblíží zkoumaný region na starých turistických mapách. V tomto návrhu bylo taktéž využito VI. vydání z řady map *Vom Oybin bis zur Schneekoppe* a dále také II. vydání této řady.

Při tvorbě produktu bylo nutné nejprve dodat naskenované mapě informaci o absolutní poloze, čehož bylo dosaženo pomocí georeference v desktopové aplikaci ArcMAP (Geletič 2013). Poté byly zgeoreferencované mapy publikovány jako mapové služby na GIS server a následně použity v prostředí ArcGIS Online, jež slouží k publikaci, prohlížení, sdílení a analýze dat, a k tvorbě aplikací a interaktivních map v prostředí internetu (Arcdata Praha 2017).

Samotná aplikace obsahuje několik záložek, které jsou chronologicky seřazeny. Úvodní strana obsahuje všeobecný text o starých mapách a vývoji Jizerských hor. Další záložka obsahuje celé VI. vydání staré mapy společně s informacemi o její dataci a obsahu. Následuje záložka, na které čtenář může porovnat a prozkoumat, jak se zájmové území změnilo. Na obr. 15 je zmenšený výřez z této aplikace naznačující lupu s VI. vydáním, se kterou lze po podkladové mapě pohybovat.

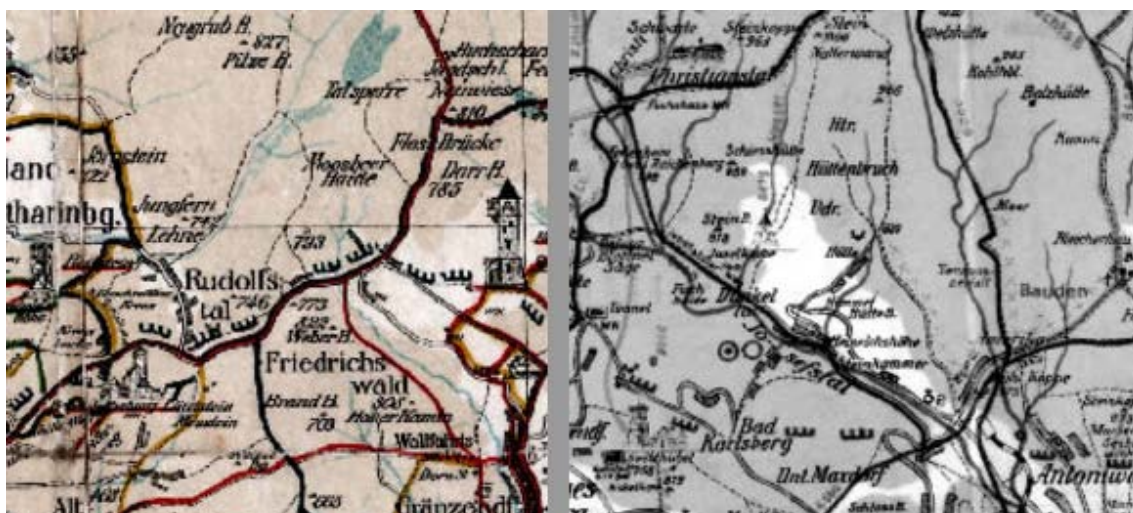

Obr. 15: Zmenšený výřez z aplikace znázorňující lupu s VI. vydáním

Zdroj: vlastní zpracování 2017

Obsah dalších záložek uživateli přibližuje historii několika míst, rozhleden a bud, které jsou na mapě vyznačeny. Vybrána byla stejná místa jako v navrženém reprintu VI. vydání této mapy. Historie každého vybraného místa či objektu je v jednotlivých záložkách popsána a ke každé z nich je také uveden bod onoho místa na mapě.

Na závěr jsou do aplikace jako zajímavost vloženy navzájem se překrývající mapy II. a VI. vydání. Možnost překrývání uživateli umožní rychlé porovnání těchto dvou starých turistických map. Následující obr. 16 znázorňuje porovnávání II. a VI. vydání v navržené aplikaci.

Obr. 16: Výřez z navrhované aplikace znázorňující porovnávání II. a VI. vydání

Zdroj: vlastní zpracování 2017

Aplikaci si lze prohlédnout na tomto odkazu: <http://arcg.is/1q8Hmq>

10.3 Obnova vybrané dálkové trasy podle obnovené Hřebenovky

Posledním návrhem je obnova vybrané dálkové trasy podle obnovené Hřebenovky. Takzvaná Modrá hřebenovka, německy Blauer Kammweg, je již více než 100 let nejznámější a nejdelší hřebenovou cestou značenou modrým hřebínkem v bílém poli. Plán na její výstavbu vznikl 13. dubna 1902 ve Varnsdorfu, kde se sešli zástupci německých horských a turistických spolků, které působily tehdy v severních Čechách a jižní Lužici. První část této Modré hřebenovky byla vedena z Ještědu na Růžovský vrch a měla délku přibližně 60 km. O rok později se k tomuto projektu přidal také Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory spolu s Krkonošským spolkem. Zmíněné spolky navrhly pokračování této dálkové trasy z Ještědu na Sněžku dvěma trasami. Jedna vedla přes Černostudniční hřeben a druhá přes Liberec a Hlubočký

hřeben. Z Tanvaldu, kde se tyto dvě trasy spojily, vedla Modrá hřebenovka dále na východ až na Sněžku.

Dálková trasa se postupem času dále rozvíjela. Během období 1. republiky, kdy trasa dosahovala délky téměř 800 km, již vedla od německého města Blankenstein přes Krušné hory, České Švýcarsko a Lužické hory na Ještědský hřbet a dále přes Jizerské hory a Krkonoše, odkud dále pokračovala přes Broumovsko, Orlické hory a Kralický Sněžník na Praděd (Kühn 2016).

Dne 19. listopadu 1905 byla Exkurzním klubem v České Lípě navržena další dálková trasa, která nesla název Kegelweg, česky Kuželová trasa, a byla značena modrým kuželem v bílém poli. Trasa vedla jižně od hřebenové cesty z Ještědu podél Ploučnice, přes Doksy, Dubou, Úštěk a Litoměřice na nejvyšší horu Českého středohoří, Milešovku. Další část této dálkové trasy byla vyznačena z Hvozdu, přes Krompach, Cvikov, Klíč a Panskou skálu do České Kamenice.

Ačkoli byly tyto dálkové trasy v tehdejší době velmi navštěvovanými turistickými cíli, po II. světové válce, během níž spolky pomalu zanikaly, již nebylo nikoho, kdo by tyto trasy udržoval.

Nový pohled však na Modrou hřebenovku přinesl projekt podpořený Evropskou unií a realizovaný Libereckým krajem společně s německým partnerem Landkreis Görlitz v roce 2013. Projekt obnovil část dálkové trasy, která dnes vede z německé oblasti Žitavských hor přes Jizerské hory do polského Orle, spojuje mnoho turisticky zajímavých více i méně známých míst. Trasy nové Hřebenovky jsou také rozděleny podle vybraných cílových skupin na turistické, cyklistické a běžkařské.

Pro třetí návrh, kterým je obnova vybrané dálkové trasy, bylo vybráno obnovení části bývalé dálkové trasy Kegelweg. Trasa vedoucí z Ještědu přes Osečnou, Stráž pod Ralskem, Ralsko a dále přes Mimoň a Hradčany do Dosk, by měla být znovu označena modrým kuželem. Na vybraných rozcestích a zajímavých místech by byla doplněna o informační tabule, které by obsahovaly výřez této části trasy ze staré mapy a další zajímavosti z historie těchto míst. Realizace tohoto návrhu by byla možná za předpokladu, že by se jako nová Hřebenovka stal projektem na znovuoobnovení části dálkové trasy Kammweg, a byl podpořen Evropskou unií. Co se týče časové náročnosti, realizace tohoto projektu by trvala několik let.

11 Diskuse

V této kapitole budou s přihlédnutím k rozhovorům a obsahové analýze čtyř starých turistických map rozebrány navržené produkty obsahující staré turistické mapy k podpoře cestovního ruchu a následně zhodnoceny pro jejich využitelnost v cestovním ruchu.

Při tvorbě rešerše literatury, byla nalezena pouze literatura vztahující se zvláště k tématu starých turistických map a zvláště k cestovnímu ruchu. Otázka, zda jsou staré turistické mapy využitelné k podpoře cestovního ruchu, tedy nebyla zodpovězena.

Z rozhovoru bylo zjištěno, že předpokladem pro využitelnost starých turistických map v cestovním ruchu je obsahová náročnost návrhů a také forma, ve které jsou produkty navrženy, tedy zda jsou ve formě digitální, analogové či ve formě vyznačené turistické trasy. Forma, ve které jsou návrhy připraveny, dále určí způsob jejich propagace. Při tvorbě výše popsaných návrhů byly využity obsahově zajímavé staré mapy pro odborníky i laiky. V tomto případě to jsou mapy Gustava Afdolpha, které jsou mimo jiné také ozvláštněny o piktogramy, jež přitahují čtenářovu pozornost.

Každý návrh byl vytvořen jinou formou pro zaručení široké možnosti propagace. První návrh, reprint staré mapy, je vytvořen ve formě analogové mapy ve velikosti necelého formátu A0. Takovýto poster je využitelný především v turistických informačních centrech či jako plakát pro obdivovatele a nadšence starých map. Druhý návrh, interaktivní webová aplikace, může sloužit jako podpůrný materiál na webových stránkách nebo na dotykových panelech v informačních centrech. Poslední návrh, kterým je obnova dálkové trasy Kegelweg a vytyčení interaktivních tabulí na její trase, by mohl být propagován jak na webových stránkách v podobě např. vlastní webové stránky, tak i v informačních centrech v podobě brožury a mapy. Všechny tři návrhy byly vytvořeny takovým způsobem, aby zájemcům přiblížily povědomí o starých mapách a ulehčily jim také jejich čtení.

Kladná odpověď na otázku, zda jsou staré turistické mapy využitelné k podpoře cestovního ruchu, je tedy získána částečně z rozhovorů, a také z vytvořených návrhů, které se opírají nejen o tyto rozhovory, ale také o obsahové analýzy starých map.

Využitím těchto návrhů by se měl také posílit zájem o staré mapy a zájmový region ze strany veřejnosti.

Dalším diskusním bodem úzce spojeným s hlavním tématem je otázka, jaký region má potenciál přilákat nejvíce turistů a výletníků. Z rozhovorů jednoznačně vyplývá, že pro využití starých map v cestovním ruchu je nejvhodnější vybrat takový region, který je častým turistickým cílem. Vzhledem k tomu, že se jedná také o turistické mapy Jizerských hor a okolí, nejvhodnější destinací je tedy oblast, kde se turismus nejvíce projevuje, tedy oblasti pohoří, které skýtají mnoho atraktivních turistických cílů, jako jsou rozhledny, chaty či v případě Jizerských hor, přehrady.

Rozsáhlost návrhů, kterou je myšleno množství informací o jednotlivých místech, budovách a rozhlednách, má za cíl podpořit komerční domácí i zahraniční CR. Úkolem těchto návrhů je také přilákat návštěvníky ke krátkodobému i dlouhodobému pobytu, vzbudit jejich zájem o historii dané lokality a motivovat je k opětovnému návratu do tohoto místa.

Ačkoli se jedná o mapy turistické, navržené produkty může využít nejen návštěvník s motivací k turistickému cestovnímu ruchu, ale vyžití v destinaci naleznou i zastánci kulturně poznávacího CR.

Nevýhodou využitelnosti navržených produktů může být úzká cílová skupina, které se tato problematika dotýká. Nicméně zájem o tyto produkty je závislý především na jejich propagaci. Čím kvalitněji budou návrhy propagovány, tím se zvyšuje možnost rozšíření cílové skupiny.

Je nutné také dodat, že na technické tvorbě návrhů se podílela pouze jedna osoba. Výše jejich kvality je tedy přímo úměrná znalostem této osoby o programech a nástrojích využitých pro jejich tvorbu.

Další rozpracování této práce by mohlo být zaměřeno na jediný navržený produkt k podpoře cestovního ruchu a na jeho realizaci spojenou s konkrétní zpětnou vazbou. V rámci starých turistických map, by mohlo být zkoumáno například názvosloví a jeho původ či ubytovací zařízení, jejich kapacita a propojitelnost.

12 Závěr

Bakalářská práce se zabývala tématem využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu. Jejím hlavním cílem, kterého se podařilo dosáhnout, bylo navrhnout a diskutovat možné přístupy využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.

V teoretické části je čtenář seznámen s cestovním ruchem, jeho vývojem a dělením a dále také se starými mapami, turistickými mapami a rozdílem mezi digitálními a analogovými mapami. Ve výzkumné části jsou nejprve rozebrány a vyhodnoceny polostrukturované rozhovory se třemi odborníky v cestovním ruchu. Následuje obsahová analýza čtyř starých turistických map, při níž byly vybrány prvky, které jeví potenciál zaujmout soudobého člověka. S využitím informací z rozhovorů a obsahových analýz byly navrženy tři příklady využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu, z nichž dva byly realizovány. Součástí práce je také rešerše literatury a zhodnocení použitých metod, díky kterým byly splněny cíle této práce.

Prvním realizovaným návrhem je reprint VI. vydání mapy *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, který čtenáři přibližuje nejen, obsah této staré turistické mapy, ale také informace o vybraných místech a objektech, které jsou na mapě zobrazeny v podobě piktogramů. Druhý realizovaný návrh, kterým je interaktivní mapa, uživateli taktéž přibližuje obsah VI. vydání výše zmíněné mapy a historii vybraných míst. Posledním návrhem je obnova vybrané dálkové trasy podle obnovené Hřebenovky. Realizace tohoto návrhu neproběhla z důvodu časové i finanční náročnosti.

Využitelnost návrhů byla společně s výsledky z rozhovorů a obsahových analýz diskutována. Výsledky práce a především potvrzení využitelnosti starých map k podpoře cestovního ruchu má potenciál být použito pro další výzkum v této oblasti či realizaci nových návrhů.

13 Seznam literatury

500 Jahre „Heidrich“ in Kriesdorf – Böhmen, 2017. *Jahrbuch des DGVJI*, 1928. Vyd. 38 [online]. [vid. 10. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.sudetendeutsche-familienforscher.de/wp-content/uploads/2013/03/1928-Jg.38-w.pdf>

ADOLPH, G., 1927. *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, [mapa]. [soukromá sbírka, 1 : 100 000]. 6. vyd. Jablonec nad Nisou. Honzejk & Mathes

ADOLPH, G., BENHLER, A., 1907–1909. *Vom Oybin bis zur Schneekoppe*, [mapa]. [soukromá sbírka, 1 : 100 000]. 2. vyd. Jablonec nad Nisou. Hermann Rössler

Arcdata Praha, 2017. *ArcGIS Online* [online]. [vid. 10. 7. 2017]. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/arcgis/webovy-gis/arcgis-online>

ČAPEK, R., et al., 1992. *Geografická kartografie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). s. 373. ISBN 80-04-25153-6.

DRÁPELA, M., et al., 2006. *Dějiny kartografie - multimedialní on-line učebnice* [online]. [vid. 24. 6. 2017]. Dostupné z: <http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/dejiny/obsah.php?show=37>

DROBNÁ, D., MORÁVKOVÁ, E., 2004. *Cestovní ruch: pro střední školy a pro veřejnost*. Praha: Fortuna. s. 205. ISBN 80-7168-901-7.

DVOŘÁK, K., 1954. Reprodukce map. Praha.

FREYER, W., 2009. *Tourismus*, Oldenbourg Wissenschaftsverlag GmbH, Muenchen. s. 578. ISBN 978-3-486-58927-6.

GELETIČ, J., 2013. *Úvod do ArcGIS 10*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. s. 141. ISBN 978-80-244-3390-5.

HESKOVÁ, M., 1999. *Základní problémy cestovního ruchu*. Praha: VŠE. s. 142. ISBN 80-7079-047-4.

Hřebenovka, 2017. *O projektu* [online]. [vid. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.hrebenovka.cz/cs/o-projektu.html>

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce, 2015. *Kartograf* [online]. [vid. 20. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Povolani/Karta/25021>

Jizersko-ještědský horský spolek, 2017. *Spolek* [online]. [vid. 10. 3. 2017]. Dostupné z: <http://horskyspolek.cz/spolek/>

KARPAŠ, R., 2009. *Jizerské hory*. Vyd. 1. Liberec: RK. s. 576. ISBN 978-80-87100-08-0.

Klub českých turistů, 2017. *Historie KČT* [online]. [vid. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.kct.cz/cms/historie-kct>

KOHN, J., 2015. Úvod. In: *Testování a tisk multimediálních 3D tyflomap* [online]. [vid. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.geoinformatics.upol.cz/dprace/bakalarske/kohn15/index.html>

Kolektiv autorů. 2007. *Cestovní ruch v České republice 2006 / 1. pololetí 2007*. Praha: B. I. G. Prague, MMR. s. 87.

Krkonoše, Multimediální encyklopedie, 2017. *Němé značky Krkonoš, turistické značení* [online]. [vid. 3. 7. 2017]. Dostupné z: <http://vejaev.albums.cz/clanky/neme-znacky-krkonos.html>

KÜHN, P., 2016. Kammweg / Hřebenová cesta. In: *Lužický horský spolek*, [online]. [vid. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <http://horskyspolek.eu/pages/historie/historie-kammweg.html>

Laboratoř geoinformatiky, 2017. *II. vojenské mapování – Františkovo* [online]. [vid. 11. 7. 2017]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=2vm

MATOUSCHEK, J., 2015. *Matouschek's Neue Spezial-Karte vom Jeschken- u. Isergebirge 1938: Matouschkova Nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor 1938*. [reprint]. 1. vyd.. Překlad Ingeborg Weiss, Siegfried Weiss, Michal Melincsjar. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. ISBN 978-80-87095-13-3.

MELIŠ, J., 2001. *Německé neogotické písmo*. In: *Historia magistra vitae* [online]. [vid. 23. 6. 2017]. Dostupné z: <http://historia.szm.com/PVH/paleografia/pismena/schwabach/schwabach.htm>

MITCHELL, T., 2005. *Web Mapping Illustrated*. 1st ed. Sebastopol, Calif.: O'Reilly, p. 349. ISBN 978-0-596-00865-9.

NEVRLÝ, M., 1976. *Knih o Jizerských horách*. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství. s. 268.

NEVRLÝ, M., 2015. Matouschkova nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor z roku 1938 a její tvůrce In: *Matouschkova Nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor 1938*. Liberec: Jizersko-ještědský horský spolek. ISBN 978-80-87095-13-3

PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J., 2014. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. Vyd. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. s. 264. ISBN 978-80-247-3643-3.

PIKOUSOVI, J. a Š., et al. 2001. *Jizerské hory - včera a dnes = Das Isergebirge - gestern und heute*. Liberec: Petr Neuhäuser - Bronzon & Creati. s. 146. ISBN 8023872656.

RYGLOVÁ, K., et al., 2011. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Garda. s. 213. ISBN 978-80-247-4039-3.

ŘEHÁČEK, M., 2002. O Horském spolku. *Ročenka Jizersko-ještědského horského spolku*. 1. vyd. Liberec. s. 192. ISBN 80-903252-0-3.

SEMOTANOVÁ, E., 2001. *Mapy Čech, Moravy a Slezska v zrcadle staletí*. Praha: Libri. s. 264. ISBN 80-7277-078-6.

SEMOTANOVÁ, E., et al., 2008. *České země na starých mapách*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. s. 133. ISBN 978-80-7278-453-0.

SIMM, O., 2013. Josef Matouschek a jeho mapy. *Krkonoše. Jizerské hory*, roč. 46, č. 1, s. 32–33. ISSN 1214-9381.

STRAUBE, J., MATOUSCHEK, J., 1900. *Touristen - Karte Jeschken- u. Isergebirge*, [mapa]. [Krajská vědecká knihovna v Liberci, 1 : 100 000]. 1. vyd. Berlín. Paul Sollor

Świeradow-Zdrój, 2008. *Kolej do Świeradowa-Zdroju*[online]. [vid. 19. 6. 2017].

Dostupné z: <http://swieradowzdroj.pl/cs/artukul/2002/kolej-do-swieradowa-zdroju>

ŠTEMBERK, J., 2009. *Fenomén cestovního ruchu: možnosti a limity cestovního ruchu v meziválečném Československu*. Pelhřimov: Nová tiskárna ve spolupráci s Vysokou školou obchodní v Praze. s. 298. ISBN 978-80-7415-021-0.

VOJTIČKO, A., et al. 1998. *Terminologický slovník geodézie, kartografie a katastra*. Bratislava: Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. s. 539. ISBN 8088716365.

VONIČKA, P., et al., 2016. Matouschkova nová speciální mapa Ještědských a Jizerských hor. *Věčko*, roč. 15, č. jaro, s. 66–69. ISSN 1213-7375.

VOŽENÍLEK, V., 1998. *Geografické informační systémy I. Pojetí, historie, základní komponenty*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. s. 173. ISBN 80-7067-802-X

VOŽENÍLEK, V., et al., 2011. *Metody tematické kartografie: vizualizace prostorových jevů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci pro katedru geoinformatiky. s.216. ISBN 978-80-244-2790-4.

ZEILER, M., 2010. *Modeling our world: the ESRI guide to geodatabase concepts*. 2nd ed. Redlands, Calif.: ESRI Press. p. 308. ISBN 978-1-58948-278-4.

ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M., 2012. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha. s. 768. ISBN 978-80-7201-880-2.

14 Seznam příloh

Příloha 1 – rozhovor s Mgr. Martinem Šlajchrtem

Příloha 2 – rozhovor s Hanou Herkommerovou

Příloha 3 – rozhovor s Ing. Davidem Pastvou

Příloha 4 – text k reprintu VI. vydání z řady map Vom Oybin bis zur Schneekoppe

Příloha 5 – zmenšený reprint VI. vydání z řady map Vom Oybin bis zur Scheekoppe

Přílohy

Příloha 1 – rozhovor s Mgr. Martinem Šlajchrtem

„Dobrý den, předpokládám, že z naší předchozí elektronické korespondence, kde jste byl seznámen s tématem a cílem mé práce, máte alespoň představu, o co se v našem rozhovoru bude jednat. Jedná se o „Využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu“. Ráda bych tedy přešla k první otázce. Setkal jste se někdy v oblasti cestovního ruchu se starými mapami?“

„Možná začnu zkoušet nejdřív já Vás, jak jste se vůbec k tomuto tématu dostala. Jakoby cestovní ruch a starý mapy vůbec, jaká je geneze toho vývoje toho tématu.“

„To vzniklo tak, že pan Šmída vypsál toto téma, které mne velmi zaujalo, tak jsem se k tomuto tématu s nadšením přihlásila, načež mi pan Šmída sdělil, že to bude těžký úkol, ale to mne v počátečním nadšení nijak neodradilo. Začala jsem si shánět nějaké podklady, abych zjistila, zda už někdo staré mapy v cestovním ruchu využil. Zatím jsem však ještě nic moc nenašla. V knihovnách toho nebylo mnoho, no a na internetu jsem našla snad jenom jednu takovou interaktivní mapu, která se zabývala cestami v Kentucky v Americe. To bylo všechno.“

„Tak je možný, že je to něco neobjeveného, nebo něco co nevíme jak uchopit. Takže teďka se přiznám, že z mojí strany to možná bude znít hodně negativisticky ty odpovědi, protože jako sám, když jsem se nad tím zamyslel, kdyby přišla nějaká komerční firma s nějakou nabídkou - Chceme pro Vás udělat něco se starýma mapama. – tak se nad tím zamyslím a řeknu, že nevím jak to využít, ale k tomu se možná dostaneme ve Vašich otázkách. Jakoby my máme nějakou genezi s Jirkou Šmídou, kdy jsme spolupracovali chvíli, já jsem byl v Ústí na univerzitě. Takže mám jakoby geografii, takže jakoby na to mám trošku jinej pohled, než jakoby jen z pohledu toho cestovního ruchu z toho pracovního. Jakoby já jsem se setkal s těma starýma mapama už i na univerzitě, takže vlastně naše gisácký pracoviště na fakultě životního prostředí, ty udělali server oldmaps.geolab, který znáte asi, takže my jsme se s těma starýma mapama setkávali v průběhu už jak toho studia tak třeba i pro mě jsou starý mapy třeba i hezká dekorace. Takže já jsem trošku asi špatná cílová skupina, ale že o tom vím relativně víc, než jakoby nějaká průměrná populace. Takže i proto to hodnotím z pohledu toho, že vím, co je to Komenského mapa a jaký různý mapování a takovýhle

typy vývoje toho, ale myslím si, že když půjdeme na ulici a zeptáme se tady na ty věci, tak lidi vůbec nebudou tušit. Tak i proto jsem se chtěl zeptat na ten úvod, jakoby jak jste k tomu tématu přišla, jestli vůbec jakoby máte nějaký zjištění, že lidi se o tohle zajímají. Teď mě napadlo, jestli jste zkoušela Seznam kontaktovat, který má na mapách cz možnost přepnutí na starou mapu, nevím, jakou tam mají přesně. Ale jestli to lidi vůbec zajímá tady z toho pohledu, protože seznam, mapy cz jakoby neunikátní produkt, turistická mapa versus starý mapy, takže jak moc lidi vůbec přepnou na tu historickou. Jestli byste třeba zkusila kontaktovat, může to být nějaké vodítko pro Vás.“

„Právě to jsme řešili s panem Šmídou. To, že hodně lidí vnímá staré mapy jenom jako vizuální objekt, že se jim mapy líbí, jsou pro ně hezké na pohled, ale nikdo už je vlastně „nechte“, protože písmo nebo i jazyk, v kterém je text psán, je příliš složité. Myslím, že příčinou toho je i fakt, že většina map byla v němčině psaná švabachem.“

„Jo, možná ten seznam, že by to bylo takový to vodítko, kdy oni se teda o něco pokusili, a teď oni, jako komerční firma si musí vyhodnotit – „Má to po nás smysl? Jdeme do toho dál? Anebo to tam prostě udržujem, protože jsme to kdysi udělali a lidi to vlastně nezajímá, nebo já když se teď na to podívám, tak třeba znám ten oldmaps, takže jsem si tam listoval a myslím si, že tomu není dělaná žádná taková propagace, takže si myslím, že ten seznam, právě je takovej lakmusovej papírek, který může ukázat, jestli to má pro lidi, pro tu užší veřejnost, protože ono samozřejmě, každej produkt cestovního ruchu, ať už nějaký novejšej, nebo stávající, má svojí klientelu. Ale otázkou, jak velká ta množina je a jestli vůbec má smysl pro tu množinu se snažit něco takovýho dělat. Takže je dobrý si i položit tuhle otázku, pro jakou cílovou skupinu a zkusit si udělat nějaký šetření třeba, co pro mě znamená stará mapa, protože teďko, já možná odpovídám už na nějaký otázky průběžně, ale třeba jsou hodně Německý, Rakouský veletrhy a teďko nevím, jestli má třeba i Berlín, ale Drážďany, Erfurt a takovýhle menší regionální, kde se setkáváme s lidma, který bydleli v sudetech, takže to je přesně ta užší cílová skupina, kdy oni bydleli u nás, v těch Sudetech byli vysídlený a ptají se, jak to tam teď vypadá a třeba je to i zajímá z toho pohledu, že opravdu k tomu území mají i nějaký vazby, třeba tam vyrostli jako děti, nebo si na to pamatujou jenom matně a ptají se opravdu konkrétníma otázkama, ale že by to byla jako úplně nějaká široká cílová skupina. Takže mě to třeba napadlo, že co jsme měli nějaký studium krajinný ekologie a takovýhle, tak tam jakoby to vidím jako super využití, těch starejšch map, jak se vyvíjí prostředí, jak se

vyvíjí krajina a srovnání starý fotky versus nový fotky, tak tam jako vidím ten přínos těch starých map, jakoby úplně pecka. A právě teďka jsem se snažil i z pohledu toho praktickýho, třeba z těch veletrhů, na co se nás ty lidi ptají, že potom, když jedeme na ten západ, nebo východ, Moskva a takovýhle, tak tam už jakoby takový dotazy nejsou. Je to přesně ten úzkej segment, kdy je veletrh Vídeň, Drážďany, možná Mnichov, jo kde opravdu je nějaký procento lidí, který mají vazbu k tomu našemu území, k tomu našemu pohraničí a ptají se takovýhle konkrétní otázky. „A jak to tam teďko vypadá? A já si to tam pamatuju.“ Nebo že tam máme nějaký materiál, oni si tím začnou listovat a začnou sami vzpomínat – „Jo, tam to znám.“ Takže, a teďka je to přesně, dát si to na ty misky vah, jestli to má smysl, tady pro těch pár lidí něco takovýho vymýšlet, anebo ne.“

„To je vlastně má další otázka. Jakým způsobem lze nalákat lidi, aby se o tyto věci začali zajímat? Možná právě díky něčemu, co by mapu ozvláštnilo. Poté by stoupl zájem i u lidí, kteří se dosud o mapy nijak nezajímali.“

„A pak třeba jakoby máme různý hlavní komunikační témata, příští rok to bude 1918, výročí Československa, takže to může být stažený i k tomu, jakoby nějak takhle. Teďka nemyslím přímo k datu, ale jakoby vývoj třeba turistiky vůbec, takže, jestli ta turistická dálková trasa, jestli se třeba na těch mapách už tenkrát nějak objevovala, neobjevovala a vztáhnout to jakoby k tomu období a spíš přidat třeba nějaký naučný stezky, jo něco takovýho, že ty jsou docela populární.“

„Práci jsem pojala nejprve více zeširoka, obzvlášť v teoretické části, kde se zmiňuji i o vývoji cestovního ruchu ve světě a v České republice obecně. Až druhá část práce je již zaměřena na konkrétní tři návrhy a vychází z části teoretické, na kterou navazuje.“

„Jo, takže přesně co z toho může vzejít, jakoby návrh na nějakou naučnou stezku v rámci toho zjistíte, že ta stezka už se objevuje, přesně, na těch Müllerových mapách a potom se to může promítnout přesně do toho rozvoje turistiky a třeba zjistíte, že to mohla být první označená stezka Klubu českých turistů nebo něco takovýho, takže mít to nejenom stažený na opravdu starý mapy, ale nějaký širší souvislosti si k tomu zkuste vyhledat.“

„Dobrá. Takže jste se určitě se starými mapami setkal. Zajímalo by mě, jaká forma podpory cestovního ruchu turisty nejvíce přitahuje? Tedy, jestli to jsou

webové stránky, informační centra, propagační letáky či nějaké jiné formy propagace?“

„Tak my máme dvě informační centra, jednak jedno máme tady, druhý na Staroměstském náměstí, takže tam když turista přijde, tak ty lidi si moc neumí poradit, takže je to jak osobní kontakt, ve kterém právě figurují třeba i ty materiály, které si ten člověk odnese. Tištěné materiály pořád výborně fungují na veletrzích. Ale samozřejmě co je nejefektivnější i ve spojení třeba s marketingovými kampaněmi, tak prostě být na webu, být na sociálních sítích. Kolega, který tady před chvílí procházel, tak má na starosti sociální média, takže komunikace facebook, instagram a vůbec tady ta nová média, ještě než instagram zavedl teďko – nejsem úplně chovanej v těch termínech – ale zavedli něco podobného, jako je snapchat, jo nebo nějaký stories, takže jsme jakoby uvažovali, jestli budeme i na snapchatu, což jsme nakonec řekli, že ne, protože přesně instagram zavedl nějaký stories, nebo něco takového podobného. Takže ten instagram se ukazuje jako hodně populární sociální síť. Začali jsme dělat i insta meet, insta trip se to jmenuje, což je obdoba standardních press tripů, kdy pozveme novináře, ukážeme jim něco, oni o tom napíší, tak tady to funguje na principu, že pozveme zase nějaký instagramery, oni si to nafotí a postují to na svých profilech nebo naopak převezmou ten náš profil a postují ty svoje fotky prostřednictvím toho svého jména, takže je to využívání té komunity, protože oni mají třeba statisíce těch followerů, takže ta fotka, která se vytvoří, tak oni k ní napíší – „Hele koukni, jak to dnes vypadá na jižní Moravě, je to tady super. Měl jsem tady super víno, takže přijď sem.“ – Takže je to takový budování té komunity. Ale nemůže to být zas postavený jenom na instagramu, ale je to přesně šířka komunikace vůbec na tom internetu, takže ve chvíli, kdy nebudeme mít web, kdy nebudeme komunikovat na facebooku, tak jo to je ten instagram pořád pro mě takovej přidružený další komunikační kanál. Takže pořád musíme dělat všechno, jak print, tak ten online a ten online se nám ukazuje jakoby i v kombinaci z těch médií jakoby na kampaně, můžeme tam dělat různé remarketingy, retargetingy a cílit na ty lidi, co už třeba byli na těch stánkách a znova je jakoby oslovovat, takže díky tomu cílení je ta online komunikace nejjednodušší a nejefektivnější.“

„Zaznamenal jste nějaký zájem o staré mapy ze strany veřejnosti? To už tady asi tak nějak trochu zaznělo.“

„Jo, je to ze strany veřejnosti a je to asi spíš, že vezmu babičku a ukážu jí na tom oldmaps.geolab – „Podívej se, jak to tady vypadalo.“ – a je to o tom asi, že to vím z té školy, než že by zrovna ty starý mapy někdo věděl, nebo nevěděl.“

„Nikdo vás ještě takhle neoslovil?“

„Nezaznamenal jsem to no.“

„Při předpokladu, že návrhy zrealizují v rámci své bakalářské práce, je tu nějaká pravděpodobnost, že byste je využil ve Vašem oboru?“

„To je o té cíloví skupině. Ve chvíli, kdy by to byl nějaký turistický produkt, tak je to o tom, jestli to má vůbec potenciál zaujmout někoho. Spíš jako, aby se o tom, ve chvíli, kdy z toho vznikne nějaká naučná stezka, tak – teď mám projekt „Česko jede“, což je webová stránka na podporu aktivního turismu – jo, takže to je vlastně možnost, kde se to dá ukázat a nějak promítnout. Ale je to otázka, jak to bude opravdu uchopený, protože postavit nějaký turistický produkt jenom na starých mapách a teďko já nevím, vůbec to neumím opravdu uchopit, jak by ten turistický produkt měl být uchopený. – Podívejte se, jak to tady vypadalo v minulosti?“

„Asi jak který, třeba storymapa, to je taková ta interaktivní mapa, která obsahuje jakýsi příběh. Právě storymapu bych ráda vytvořila, příběh, který by poukazoval na to, jak to v daném místě vypadalo kdysi a jak to vypadá teď, aby lidé měli možnost porovnat, jak se ono místo změnilo. Cílovou skupinou by mohli být nejen lidé, kteří vybraná místa znají, ale i nadšenci, kteří se zajímají o to, jak se různá místa mění, i když je předtím třeba ani neznali. Já osobně mám takové fotky ráda a baví mne je zkoumat.“

„Jo, úžasný jsou třeba ty videa, takový přesně ty prolínací, jak to vypadalo tehdy a pak je tam několik skoků, jakoby v různých obdobích, takže jakoby pak to vypadá pěkně. Je to přesně o tom dohledat, jak jsem už zmínil, jestli ta trasa tam někdy vedla, nebo kdy vznikla. – Podívejte se, teďko tady byla pustina a pak tady vedla obchodní cesta, která vlastně zapříčinila hledat jakoby ty širší souvislosti, proč tam ta stezka třeba vznikla a dát tomu takovej ten příběh, nebo něco, zaobalit to nějak.“

„V jaké formě byste upřednostnil produkt, v papírové či digitální?“

„Pokud tedy papírová nebo digitální, tak v tom jsem úplně jednoznačně pro ten digital. Prostředí webu nebo nějakých videí umožňuje jakoby daleko širší možnosti, než dát mapu na print a dát to na dvě stránky vedle sebe. Nevím, jestli jste viděla nějaký stránky new york times, já to zkusím dohledat, protože jakoby na tom webu se dají dělat opravdu úžasný věci.“

„To by však vyžadovalo mnohočlenný tým lidí, kteří by se na této práci podíleli, ne?“

„Spíš ani né tolik lidí, ale třeba víc peněz.“

„To rozhodně taky.“

„Ale jsou opravdu projekty, který se daj potom udělat a postavit opravdu unikátně. Já to možná dohledám pak a můžu Vám to poslat. Je to stránka, která je opravdu tak interaktivní, že na pozadí je video, je to jakoby výstup, bylo to dělaný k nějakýmu výročí výstupu na Mt. Everest. Bylo to opravu interaktivně dělaný, jako třeba základní tábor a k tomu se rozkliklo video, takže jakoby ten web pak umožňuje daleko jakoby širší možnosti, přesně i tady tím prolínáním, nebo něčím takovýmhle, než jakoby dát to jen do brožurky. My máme takovej interaktivní stůl, ve kterým je vlastně mapa a člověk už jen tím, že si tam může tapat různě prstama, tak tady se podívám Lednice, Valtice, přečte si o tom několik věcí. Ovšem, už je to jenom taková obyčejná interaktivita a k tomu třeba, umím si představit, že se tam dá připnout – „Podívej se, jak to vypadalo jakoby před X lety.“ – nějaký přepínání vrstev, a k tomu by možná dobře sloužil ten seznam, jestli o to vůbec ty lidi mají zájem.“

„Takže jaká by podle Vás měla být cílová skupina, pro kterou by byl produkt, obsahující staré mapy, určený?“

„No, já tu cílovou skupinu vidím třeba, když to beru opravu na to naše území, tak ta cílová skupina může bejt na ty spíš blížký trhy, což je Rakousko, Německo, který už mají znalost z tý republiky větší a zajímají se o to místo do většího detailu, takže mají zájem o to strávit tady delší čas, už tady třeba někdy byli, už je nezajímá ta Praha, ale zajímají se o ten nějaký prodloužený víkend v regionu, a nebo naopak, jsou to přesně i země, kde ten potenciál je u toho, že mají i tu osobní vazbu, že tam třeba vyrostli v tom území, tady mají vazbu na nějaký předky, takže jakoby řekl bych, že asi ne úplně na

všechny, ale na nějaký užší segment. Jakoby snažit se zacílit na tu skupinu, kterou by to mělo zasáhnout.“

„A měla bych se zaměřit spíše na oblast pohoří, jako jsou právě Jizerské hory, anebo i na měřítka plánů měst? Byla by to vlastně story mapa, ale s příběhem, jak se vyvíjelo město. Co myslíte?“

„Tak jak jsem mluvil o těch prolínacích videích, tak tam je zase vidět hezky jak to město se rozrůstá, anebo naopak jak interaguje s krajinou a tak. To spíš než do cestovního ruchu, to město vidím do toho plánování. My máme unikátní prostředí v tom, že naše hranice jsou tvořeny horama, takže což je, ve chvíli, kdy to člověk vidí na tý mapě a teďko zrovna když jsem to dělal na tom „Česko jede“, tak tam mám běžkařský trasy a zrovna u tý ikonky je vidět jak hezky lemují tu hranici té republiky, takže já bych to viděl spíš tady v těch turistických oblastech. A ve chvíli, kdy to má být propojené na cestovní ruch, tak zkusit České ráj a takovýhle oblasti, opravdu ty turistický, než jakoby na tu městskou turistiku.“

„A měl byste ještě nějaká další doporučení či návrhy, které by byly přínosné pro mou práci?“

„Opravdu, zkuste se nad tím zamyslet, jakoby z pohledu teďko ne vědce, jakoby že to píšete na nějakou práci, ale zkuste se na to opravdu podívat z pohledu uživatele, nebo zeptat se i ve svém okolí, jestli jste zkoušela, nezkoušela.“

„Zkoušela.“

„A jaký byly reakce třeba na to?“

„No asi to, že hodně lidem se staré mapy líbí jen proto, jaký mají vzhled. Obsah už moc nikdo neřeší. “

„A to třeba může bejt to vodítko, jak to upravit. – A proč je nepoužíváte? Je to pro vás jenom hezký a nerozumíte tomu, neorientujete se v nich? – Protože, co je to stará mapa, pro někoho to může bejt to, že někde viděl něco a zdi a neměl to daný vůbec do žádnýho souřadnicovýho systému a neorientoval se v tom. Jo, takže to je to, že byste se na to měla podívat hlavně z toho pohledu, pro koho to děláte a jaký ten přínos by to mělo mít. Takže říct si – „A tím výsledkem bude přesně nějaká naučná stezka a na tabulích promítnu, jak to tady vypadalo.“ Možná bych se to snažil zkombinovat i s tím

vývojem, jakoby v té fotografii, třeba s tím vývojem krajiny a srovnat předtím a potom, aby to opravdu nebylo tak úzký téma a snažit se to rozšířit třeba přes cílovou skupinu těch lidí, který to může zaujmout, nějakým jakoby rozšířením toho produktu. Protože pak když to člověk vidí, ve srovnání s tou krajinou, jak se to změnilo, tak to jakoby má daleko větší pak dopad.“

Příloha 2 – rozhovor s Hanou Herkommerovou

„Dobrý den, v ema lu jste si nejspíš již přečetla otázky, v za hující se k mé bakalářské práci, tak tedy přejdu rovnou k věci. Zajímalo by mne, zda jste se v oblasti cestovního ruchu, nebo zde v informačním centru, již setkala se starými mapami. Pokud ano, s jakými konkrétně?“

„No, určitě s Matouschkovou mapou.“

„A ještě něco jiného, kromě téhle?“

„Byla nám tady nabízena jedna mapa, jestli to byla republika, nebo ještě Český království, nevím. Byla moc zajímavá, ale bylo by to u nás neprodejný, protože to bylo tak specifický a bylo to teda i relativně drahý, bylo to na nějakým kvalitním pergamenu, takže mapa za 400,-, to by se u nás opravdu neprodalo.“

„Aha, takže se vždy jednalo o mapu. A co třeba nějaké letáky nebo pohledy, které by mapu obsahovaly?“

„Pohledy máme historické, ale já přemýšlím, že tady určitě v nějaký knížce, nějaká historická mapa byla, něčeho součástí. Jo, vlastně součástí tý „Úzkorozchodné tramvajové provozy“ je historická mapa. Ale je to teda opravdu specifická mapa. To je jenom vyloženě pro ten produkt extra.“

„To máte zřejmě na mysli historickou mapu. Ta se mi bohužel do této práce nehodí, jelikož sháním staré turistické mapy. Přejdu tedy k další otázce. Co nejvíce láká turisty, kteří zavítají sem, do informačního centra? Jsou to knihy, mapy nebo pouze nějaké letáky?“

„Když přijdou turisté, tak určitě chtějí nějaký tipy, co by tady mohli podniknout, co by neměli přehlédnout. Tak je vždycky vybavíme letákama a jako doplňkový produkt jsou teda mapy.“

„Takže pokud bych ve své bakalářské práci navrhla tři výše zmíněné produkty, jejichž výstupem by byl nějaký ten leták nebo mapa, myslíte si, že by to přilákalo pozornost turistů?“

„Určitě, když něco takovýho se vám podaří, tak věřím tomu, že to dokážeme využít.“

**„No a vlastně třetím bodem je story mapa, což je interaktivní mapa „s příběhem“.
Myslíte, že byste tady nějakou story mapu využili?“**

„Spíš v tištěný podobě. Když to jsou ty historický mapy, tak samozřejmě se o tadyty mapy zajímají spíš jiný cílový skupiny, takže spíš starší nebo turisté a ti pořád s těma mobilníma aplikacema nejsou úplně za jedno. I já teda radši když jdu, tak mám papírovou mapu.“

„Takže ta cílová skupina by měla být užší. A přišel tedy někdy někdo, kdo by se Vás ptal na staré mapy?“

„Ano, ale to je zas jiný specifikum, chtěli třeba mapu Jablonce s historickéjma názvama před rokem 1945.“

„A měla bych se zaměřit spíše na oblast pohoří, jako například na Jizerské hory nebo i na měřítka plánů měst?“

„Asi spíš na ty Jizerské hory.“

„Máte nějaké další návrhy či doporučení, které by byly přínosné pro mou práci?“

„Určitě jak jste říkala, že ty místa procházej nějakou proměnou času, tak velmi oblíbený jsou třeba knížky od pana Pikouse a Řeháčka porovnávací fotografie „Jizerské hory včera a dnes“, tak jestli by třeba něco takovýho šlo do mapy zakomponovat, třeba nějaká fotka současného místa a nějaká historická fotka.“

„Dobrý den, v elektronické korespondenci jste již byl seznámen s mým tématem bakalářské práce, kterým je „Využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu“. Setkal jste se někdy v oblasti cestovního ruchu se starými mapami?“

„Tak že by to byl přímo propagační materiál, to asi úplně nemám před očima, i když jsem se tím někdy už setkal, ale co standardně funguje a je to žádaný, to jsou tady ty starý mapy, jednu mám zrovna tady v kanceláři, tak lidi si to docela s oblibou kupují. Částečně jako dekoraci, ale částečně v tom hledají třeba i ty starý cesty. Že to jako využijou a bohužel někdy je to i v takových územích, kde se překládaly ty turistický cesty, samozřejmě historicky většinou jsme v tom předválečným období a tak dále, takže tam se hledají někde zapomenuté cesty, který dneska třeba nejsou vyznačený. Tak to lidi poměrně často dělají, zvláště v takových těch regionech, kde, jak se to překládalo z nějakých takových těch důvodů, ochrana přírody a tak podobně, takže to bohužel není úplně to chtěné. Nebo to vedlo přes nějaký pozemky a tak dále. To je jeden moment, kterej vnímám a lidi si to jakoby hodně i kupují tyhle mapy. Vycházej ty reprinty různých Matouschkovejch map. A potom jsou tady obnovy starejch stezek, který třeba dělá Libereckej kraj jako velmi výrazně, protože hřebenovka. A tam se to jakoby použije a tam se to v podstatě snaží historicky tomu přiblížit, takže tam se vychází z těch historickéjch podkladů. Částečně taky, není to úplně, ale tam ty historický mapy hrajou nějakou roli. No, že by někdo to přímo vydal jako propagační materiál, no, spíš je to tam jako zajímavost ukázaný, ale že by to mělo ten smysl, protože ta mapa samozřejmě... Co je smyslem propagačního materiálu? Ukázat tu dnešní realitu, nebo přivítat člověka na existující místo, než mu strčit mapu starou 70, 80 nebo 100 let. Jako je to zajímavost, je hezký se na to podívat, nebo tam najít nějakou raritu, ale není to, že jako v terénu se podle toho můžu vydat. Možná nějakou železniční trať, která tam někde leží.“

„To je ta od Gustava Adolpha, je to tak?“

„Ony teda bohužel nevycházely tak původně, jako extra většinou, jsou různý typy, ale většinou nevycházely ani v nějakých ultra podrobnějších měřítkách, takže když to jsou někde padesátky tak je to dobrý, tohle je myslím stovka. Tady je třeba vtipný ta hřebenovka vidět, jo, takže to jsou takovýhle momenty.“

„Když už jsme u té hřebenovky, jedním z mých návrhů je obnovení vybrané dálkové trasy podle dálkové trasy Kammweg, která je právě tady vyznačená. Mým cílem bude navrhnout a diskutovat obnovení trasy Kegelweg, tedy kuželové cesty, podle té dálkové trasy Kammweg.“

„Tak dneska, z pohledu dnešního turistu, je potřeba se na to podívat, jako co má být smyslem. Z Ještědu nedojdete na Milešovku za jeden den, čili tehdy ta cesta samozřejmě byla od chaty k chatě. Díky, bohužel vyhánění sudetských Němců, většinou zanikly, nebo pak přežívaly, částečně pak vyhořely, protože je nikdo neobnovil a tak dále, takže na spoustě těch míst není ta infrastruktura, která tam kdysi byla, ale to je řešitelné samozřejmě. Teď se nedá spát na vrcholu nebo na hřebeni, ale někde v nějaký obci. Když se takové věci dělají, tak se má hodně myslet na to, jak se ten člověk dostane například z výchozího do konečného bodu. Mezi Milešovkou, jestli tam je nějaká veřejná doprava, jak je to napojený, jestli tam někdo nabízí, podobně, jak je to ve vyspělý západní Evropě běžný, jestli tam někdo nabízí transport zavazadel a tyhle všechny věci, což třeba cestovní kanceláře běžně nabízí a tak dále. A teď jako, jestli je to opravdu produkt se vším všudy, právě se všema těmahle službama, jestli ten turista vezme teda do ruky mapu a tam se teda dozví, kde se dá přespat, jaký jsou telefonní čísla, což je velmi dobře realizovatelný v těch Krkonoších a tadytěch horskejch chat je hromada. Částečně se to dá realizovat tady do těch Lužickéjch hor, takže jsme zase na té historický hřebenovce a tak dále. Čili aby to byl jakoby opravdu produkt, tak to asi těžko, jako že teď vydáme novou mapu a tam vyznačíme Kegelweg. Chce to trochu těm lidem říkat no, jinak samozřejmě ta naše infrastruktura, moderní, jako KČT, v podstatě částečně na to navazující, takový ty dálkové trasy existují, jenom to u nás není marketingově tak pojatý, jako, já nevím, Steige, nebo prostě tyhle stezky, opravdu nějaký Alpský, který jsou potom taky propagovaný, má to k tomu taky marketing a tak dále. Ono to tady jakoby chybí. Máme obrovskou síť, jenom ten turista se v tom musí nějak vyznat, a i s nima se samozřejmě, jako s KČT o tom dá mluvit, žejo taky oni mají nějakou hierarchii těch tras, jsou tam nějaký dálkový, jsou tam mezinárodní trasy. Barevnost taky odpovídá nějaký vzdálenosti těch cílů a tak dále. Čili, dá se vymýšlet... Otázka je, samozřejmě taky potom kdo fyzicky opravdu tu trasu prochází, jako opravdu několik dní. Když řeknu hřebenovku v té její základní části, která mezi Růžákem a řekněme Ještědem, nebo daleko dál, prostě Studnice, Krkonoše a tak, tak kolik těch lidí fyzicky tam opravdu je, který opravdu jdou s baťohem každý den, nějaký kilometry,

někde přespěj, pokračujou, jo, je to opravdu etapový pochodování. Většinou to naráží na spoustu jako technické věci, že to je nějaká šílená logistika v dnešní době s autama, anebo prostě, ač jsme v jednadvacátém století, tak už to, že je to na hranici dvou krajů, tak často znemožňuje veřejnou dopravu a prostě jí jako... Ono už v Krkonoších, ono mezi Harrachovem a Špindlerovým mlýnem nebo nedejbože Pecí pod Sněžkou je fyzicky v mohých dnech nemožný se dostat autobusem, veřejným, což je krásnej přechod těch Krkonoš, přejdete celý ty Krkonoše a tam skončíte, protože vás najednou čeká něco co má 3, 4 přestupy a objedete při tom málem půlku Čech, teď trošku přeháním, samozřejmě existují i dny, kdy jede jedna linka a tak dále, ale není to tak jako řešený, že by někdo jako strategicky řešil propojení východních a západních Krkonoš veřejnou dopravou například, takže na to to naráží trošku.“

„Musí se zavádět do detailů, ale já sama nebudu schopná něco takového zrealizovat.“

„No to vy určitě nerzealizujete, no nebo třeba jo jako, nebo později někdy.“

„Možná bych se zaměřila jenom na část dálkové trasy, jako se zaměřili tady v Jizerkách na Kammweg, která vede taky až někde z Německa...“

„No, tak ano, ona měla několik různých podob, byla různě napojovaná. Tam můžete částečně říci, není to nepravda... Tahleta konkrétní mapa, když jí tady mám před sebou, tak uvádí hřebenovku mezi tím Růžákem, Ještědem, Černou studnicí a tady pokračování jakoby na Sněžku. A samozřejmě jinak ty pohraniční hory byly dál propojený, částečně na to pak navazovala ta dálková trasa, dodnes existující. Tehdy v dobách socialismu se jmenovala asi Eisenach – Budapest, ta E3, která tím naším regionem částečně taky kopírovala ty hranice. Ale jakoby na ty historický cesty se návázalo třeba téměř dálkovejma trasama, který potom po pádu jsou značený jakože, spojujou celej Evropskej kontinent. Samozřejmě v Eisenachu to končilo jenom proto, že tam končilo východní Německo, ale jinak ona snad má víst do Španělska, to je jedno. Jo, ale jako kdybychom si tady otevřeli, jak vedou dálkový trasy. Takže se na to pak jako navazovalo, pracovalo se s tím, smysl to má, no, co vy tam máte popsat ve svý práci, to nevím. Dá se třeba, já nevím, já bych se chytal možná ty hřebenovky, kde opravdu už jde ukázat nějaký konkrétní výstupy společnejch nějakých projektů, protože se na to jakoby navazuje v Ústeckym kraji, navazuje se na to dál tadyhle teda v Královehradeckym kraji, čili nějak se s tím tématem ty lidi... A opravdu je v terénu

vyznačená tím hřebenem, když koukám do týchletý mapy, strašně starodávny z dnešního pohledu, tak ten hřeben tady vidím, čili tady tohleto, což se dneska zase na tý hřebenovce objevuje jako symbol, takže tam je nějaká kontinuita, nebo někdo už to zvednul, tuhleto starou cestu.“

„Takže na to radši navázat, než dělat něco úplně nového.“

„Já bych tak šel no. Tady třeba, když se podíváte, když chvílku strávíte třeba s tou mapou, třeba s touhle, nebo ale i jakoukoliv jinou, tak ona teda, jak jsme si řekli měřítko pro dnešního turistu, no tak komplikace, já nevím co všechno je podrobnější, ale ona je teda 1 : 100 000, což jako bychom řekli, že je podrobný autoatlas, v dnešní době. Ale zase ukázala tu šíři, podívejte se, jak je to obrovský území, řeknu Lužický, Jizerský a Krkonoše se vešly na tadyhle ten relativně malej kousek papíru, protože samozřejmě vyznačovali hlavně tyhleto dálkový trasy, ale chci říct, že se tam všela taky spousta informací, který byly pro tehdejšího turistu důležitý. Byly to samozřejmě místa, kde se dá přenocovat, což tomu dneska říkáme produkt, ale tehdy už ta mapa říkala, tady přijdete a tady se vyspíte. Bude to mládežnická ubytovna, bude to... Tadyhle je napsáno, obec, v který má sídlo, jakoby z dnešního pohledu bychom řekli KČT, tehdy horský spolek. Je tady samozřejmě napsaný, která chata je obsloužena celoročně, jsou tady seznamy těch chat, je tady napsáno, tedy tehdy telefonní číslo, je tady napsáno, kolik tam mají postelí, kolik tam mají pokojů, v jaký je to nadmořský vejšce, k jaký obci to spadá, čili, ten turista rovnou s tou mapou dostal takhle základní informace. Vycházely i mapy, nebo takový brožurky, který do toho byli nějak... Součástí třeba byli jízdní řády, žejo, to se neměnilo, ty autobusy jezdily furt stejně. Bylo tam napsáno, že mezi obcí tou a tou projíždí autobus 4x denně, třeba to bylo řešený. Čili ten turista automaticky věděl, že když někam doputuje, tak prostě tady je napsáno, že on prostě pojede autobusy. Samozřejmě z pohledu turisty je celkem šumák, jestli poje za 20 minut, nebo za 2 hodiny, protože on tam má za sebou celodenní túru, tak si holt sedl do hospody a chvílku počkal. Ale prostě takhle základní informace tam prostě byla, všechno jakoby fungovalo, tím jak to bylo, jak je ten svět pomalejší, tak aby to nevypadalo tak, že hospoda jeden měsíc funguje, a druhej ne a tak dále. Čili, ta mapa všechny tyhle informace prostě obsahovala, tady to prostě vidíme no... Tady patrně si tehdy Černá studnice zaplatila reklamu, tak je tady vyzdvížená oproti jinejm.“

„Ony byly reklamy z druhé strany map. Tím, že jsou mapy podlepené, tak se zkrátka rubové strany nedochovaly. Mám ještě další návrhy, jak jste zmiňoval ten reprint Matouschkovy mapy, tak by to bylo něco na ten způsob, vlastně případová studie, vytvoření reprintsu jiné vybrané mapy. Třetím návrhem je vytvořit story mapu, což je interaktivní mapa s příběhem. Napadlo mě, že bych vyznačila nejdůležitější místa v Jizerských horách, kde by bylo možné na fotkách porovnat tehdejší a současný pohled na tatáž místa.“

„No, tak samozřejmě, takové věci už trochu jakoby existují. Čili, no to jsou jako za mě velmi hezké věci, který se dělají. Že jo, x krásnejch knih o Jizerskejch horách, včera, dnes a já nevím, těch materiálů je jak obalíno, z kterejch se dá jako čerpat. Myslím si, že to ty lidi velmi zajímá a že to je populární. Jak říkám, lidi si kupují ty reprintsy těch map, tak je prostě baví do toho koukat, objevovat tam. Tadyhle to třeba nezabírá to území jižně od Ještědu, nebo velmi málo, ale prostě spoustu zajímavějch věcí tam člověk objeví, když do toho chvilku kouká. Tady Böhmisch Aicha, čili Český dub, v některejch mapách je to tady označený, že to byl Deutsche sprach ..., zatímco kolem se mluvilo česky, převážně. Takové věci tam prostě objevíte v těch mapách a to ty lidi baví a samozřejmě i tyhle starý záběry, já si myslím, že to je vždycky hezký, když je to v tom terénu a člověk to porovná s tou aktuální realitou, to se mě osobně líbí. K tomu tématu jde přistupovat všelijak, těch příběhu... Jde tam ukázat umělecký díla například. Když někdo maloval krajiny, tak tam jde píchnout obraz, prostě na stojan a ukázat, jak to někdo viděl jako umělec očima a jak to vypadá v reálu a tak dále, prostě těch momentů je spousta.“

„Lidé vnímají staré mapy jako hezký obrázek, který si někde vystaví, ale málo kdo v nich pak umí číst. Mnohdy nepřekonají jazykovou bariéru a mapa nemá své plné využití. Ráda bych navrhla takový produkt, ve kterém by se lidé snadno zorientovali a změnili svůj přístup k mapám.“

„Tak ty lidi to nějak čtou, ti co si to kupují, jenom podle toho asi nemůžou fyzicky chodit v terénu, to je logický, prostě to vypadá jinak, obzvlášť v tomhle měřítku. Neumím si představit, jak bych tady v terénu hledal tady původní cestu, tak tady vidím, že tahle je tažená po silnici, tak tu bych tam pravděpodobně našel a tak dále, vidím, kde to překonává železniční trať, ale u některejch jinejch tady, těžko bych věděl, jestli jsem

nebo nejsem na té cestě, z dnešního pohledu. Čili, co to je to číst tu mapu, to je takový...“

„A jaká forma podpory cestovního ruchu turisty nejvíce přitahuje? Jsou to webové stránky, informační centra, propagační letáky či jiné formy propagace?“

„Tak to je celá škála, máte x cílových skupin, s každým hovoříte na nějaký jiný úrovni, někdo dá na nějakéj támhle facebookovej post a někdo potřebuje mít v ruce z veletrhu hezkej obrázek s tím, že ho to naláká do toho místa, nebo si přečetl redakčně upravenej článek ve svém oblíbeným časopisu nebo deníku, těch metod je velký množství. Samozřejmě, jako myslím si, že stále nejsou opuštěný ty tradiční věci, prostě ty lidi chodí na veletrhy, chtějí do ruky dostat katalog vytištěný, chtějí přijít na informační centrum, tam se pobavit s živým člověkem a tam se poinformovat, poptat se. Stejně dostanou mnohem zajímavější informace, než kterou by získali, kdyby 10x si přečetli webovou stránku našeho města. Tam těžko někdo dá nějakou osobnější vazbu, ať doporučení, čehokoli, nebo líp umí vlastními slovy popsat, jak to na tom místě vypadá. Ten osobní kontakt je pořád důležitěj, pořád i ty návštěvnosti jsou vysoký, lidi tam choděj. Takže to je celá škála metod. Nemyslím si, že se to nějak výrazně mění, samozřejmě, že dneska oslovujeme lidi na nějakým blogu, nebo na instagramu. Ano, samozřejmě těch kanálů je víc a víc, jenom prostě, já si vždycky kladu dotaz, kde se láme to rozhodnutí cestovat do toho danýho místa, jestli jsem si pustil televizi a tam běžel dokument, nebo Toulavá kamera a strašně mě to zaujalo, nebo jestli mě bouchlo něco na facebooku. Každý člověk je zasáhnutelný někde jinde v tom rozhodovacím procesu. Čili, není to tak jednoduchý, že bysme si řekli, tak teď prostě můžem tady založit informační centrum, přestaneme vydávat tištěný materiály. Velmi často se snažím, jakoby dávat takovou uvěřitelnou informaci, takže se snažím spíš jakoby redakčně to místo někam dostat, čili práce s novináři. Nevyjde teda jako klasický inzerát, když řeknu, přijed'te do Liberce, ale je tam nějakéj příběh odvyprávěnej a třeba někoho to zas nechává úplně chladným a nějakéj příběh mu je jedno. To je složitý, to se jako nedá takhle říct jednoduše.“

„Tam taky jde o cílové skupiny. V informačním centru v Jablonci nad Nisou, mi bylo řečeno, že jednou takovou širší cílovou skupinou jsou odsunutí Němci.“

„Ano, ale to zas není úplně jako cestovní ruch, ty sem jedou hledat, kde stály baráky jejich rodičů, nebo tam kde se narodili, to ano, nebo je to cestovní ruch, samozřejmě

přijeli za tím, ale to tady choděj lidi do archivů a tak dále, hledaj konkrétní domy. To samozřejmě, že je to cílová skupina, ale to jako cílová skupina pro vydavatele tý mapy spíš. No nemyslím si, že přijede odsunutý Němec, kterej na základě tý mapy tady stráví dovolenou. Přijel proto, že se tady narodil.“

„A v případě, že bych ve své bakalářské práci navrhla tyto zmíněné produkty, je tu nějaká možnost jejich využití ve vašem oboru? Ať už v digitální nebo v papírové formě?“

„No, víte co, já si třeba umím představit, že by bylo velmi vtipný, jako kdyby byl teda opravdu hotovej produkt, ale i třeba mapa, která by byla elektronická, což trochu třeba uměj dneska dělat mapy.cz, nebo i jiný portály. Ale prostě promítnu, řeknu do tohohle podkladu, třeba dnešní cestní síť těch značenejch cest. A už to je třeba zajímavý, pro spoustu lidí. Zase, nevím, jestli to je zajímavý, jako spíš se na to dívat doma v obýváku, když to řeknu takhle, anebo opravdu jako jít do toho terénu a tam pro nějaký fajnšmekry, určitě je to nějaká strašně úzká cílová skupina lidí, který, asi to není to, co tady najednou zlomím najednou tisíce lidí k návštěvě nějakýho místa, ale může to bejt velice zajímavěj produkt. Těch věcí, který jdou do tý historie je hodně, Time garden, třeba doporučím, kterej se v Liberci angažuje, tak, že sleduje vývoj nějakýho místa v čase, to je jako dobrý. Ale takovýhe věci si umím představit, že by to bylo velice pěkný, kdybychom to takhle promítali. Třeba, když půjdu na mapy.cz tady teď hned, tak tam uvidím, jak mi tam ukazujou historickou mapu Liberce, ale není to pláclý do jednoho záběru, jako přepnu si to, ale i to je dobrý. Ale ukazuje mi to tady vyznačenou tu ulici, když si tady napíšu Barvířská, tak mi ukáže, kde je dnešní Barvířská, pořád zase říkám, porobnost tý mapy, já už to tady dál nepřiblížím. Ale prostě, nějakěj vtip tam je, tak si řeknete, jestli to místo bylo nebo nebylo zastavěný. Když se podíváte na průběh dnešní ulice Milady Horákové, tak je úplně identická s průběhem týhleť starý silnice a to je tím, že uvidím, že tedy jsou nějaký náznaky alespoň týhle železniční tratě, že už mi tady ale chybí trať na Teplice, když to řeknu takhle, tady máme jenom na Pardubice. No a to už jako samozřejmě naznačuje průběh nějaký dálnice, která dneska běží asi takhle a tak dále. No tak jako zajímavých míst, to je jasný, vidím tam Vratislavice a tak dále, to je všechno fajn. Když tady budu hledat nějaký ulice v těch okrajových čtvrtích, no tak to bude možná vtipný, jak tam byla předtím louka nebo les, že už tady po chvílce vidíme ten zastavěnej Hanychov, Horní Hanychov a tak dále, Karlínky. Tak vidíme, že podél těch cest se stavěly domy a samozřejmě to není vůbec ucelená čtvrť no.“

„Myslíte si, že bych se měla zaměřit spíše na oblast pohoří, konkrétně na Jizerské hory, nebo i na měřítka plánů měst?“

„No to já nevím no, řekl bych, že ta hřebenovka by mohla bejt zajímavá, tím, že to je opravdu do dnešní doby nějak vedený a nějak uchopitelný, něco reálnýho tam jakoby existuje.“

„Máte nějaké další návrhy či doporučení, které by byly přínosné pro mou práci?“

„A jak se ta práce vaše jmenuje?“

„Využití starých turistických map k podpoře cestovního ruchu.“

„Hm, k podpoře. No já nevím, dá se obecně to území tím popularizovat, vlastně vůbec získávat vztah lidí k tomu, že to má taky nějakou historii. Já nevím no, tak co může bejt pro turisty dneska zajímavý, třeba nějaký významnej rozdíl, třeba nějaká zajímavost, já nevím co, když tady bude protržená přehrada, tak na tý mapě bude namalovaná jako přehrada třeba. Nebo tvar něčeho, nebo právě v místě, kde pak později něco vzniklo. – Podívejte se, jak co stálo tady. – Nějaký třeba výřez detailnější. Nebo podívejte se tady třeba, v kolika těch obcích byly nabízeny, jako jednoduchý ubytování právě pro ty turisty pěší, když to řeknu takhle jo, těch všelijakých ubytoven, nejsou tu žádný hotely, mapa vůbec neřeší nějaký hotely, ta řeší horský boudy a chaty. Řeší tady hostely, bychom dneska řekli hezkým českým slovem, a vidíme, jak to byla ta důležitá informace, protože se nepředpokládalo, že pěší turista tam jde do nějakýho hotelu, ono se předpokládalo, že jde do nějaký společný noclehárny prostě. Já tu mapu tady v kanceláři nemám, protože bych do ní koukal nějak často, ale prostě proto, že se mi líbí. Ale je fajn si občas najít i ten původní název a tak. Ale říkám, já ji jednoho krásného dne zarámuju a dám si jí jako dekoraci někam, protože je to hezký. Jo a tady je třeba ještě taky jeden zajímavý moment, ke kterému jsme se nedopracovali ani v jednadvacátým století s Evropskou unií, třeba tady uvedli chatu, kde je napsáno, že chybí údaje o ní, prostě věděli, že tam mají telefonní čísla, že je ve výšce jedenáct set deset metrů, ale prostě nedodali, tak tady napsali – chybí data, ale to jsem nechtěl říkat. Je zajímavý, jak samozřejmě, nebo samozřejmě, z dnešního pohledu jeto to úžasný, protože k tomu jsme se furt nedohrabali, přes všechny přeshraniční projekty, jak tady se neřeší vůbec průběh státních hranic. Automaticky jsou tady chaty, jak z třeba Český části Krkonoš, tak tehdy Pruský části Krkonoš, že jo, abych neřekl Polský, protože

samozřejmě Polsko tam v té době nebylo. Prostě tady jsou, když se podíváme na ty obce, tak tady máme napsáno Krummhübel a Krummhübel je dnešní Karpacz. To je třeba takovej zajímavěj moment, to dneska málokdo umí vydat mapu, která by opravdu zrcadlově pokryla... Samozřejmě že ta mapa primárně ukazovala to území v Čechách, ale pakliže tam bylo zajímavý místo, jako teď jsem tady narazil na ten Karpacz, tak je to tam prostě uvedený. A ta hranice státní, tam není téměř vidět, tam prostě ty cesty choděj zleva doprava, nikoho nic nezajímá, čili to k čemu se jako Evropa dohrabala zase po sto letech, tak tady bylo standardní a běžný. Překračování hranic kdekoliv v terénu a tak dále. Ale samozřejmě je to i zajímavý z pohledu třeba těch vrcholovejch staveb, že co stálo na Sněžce, tady, jak jste říkala i vy, ty piktogramy jsou tam. Samozřejmě tady jak ta mapa byla celá strašně Německá, tak je krásný ty výrazy třeba sledovat tady ty Český s háčkama, k tomu ta Německá koncovka, to je prostě úžasný.“

„Ono podle těch piktogramů, anebo taky podle železnic, se dá určit stáří mapy, přestože tam není nikde rok vydání.“

„Ano, ano. No, je to hezký, přesně tady je ten, co vyhořel v šedesátých letech na Ještědu a tak dále. Samozřejmě dneska je třeba i krásný, pozorovat třeba zase obnovu týchletý železniční tratě, která léta od druhý světový války neexistovala na tom dneska Po bkym ú zemí a d n s k a u ž tam zas ty v l a k y jezd í Čili, to jso u třeb a k r á s n ý věci, samozřejmě asi na základě týchle mapy to nikdo neobnovoval, ale spíš, že někoho vůbec napadlo, že by to bylo pro Jizerský hory nebo Krkonoše zajímavý, vůbec vozit Poláky sem a Čechy tam a tak dále. Čili to jsou jako úžasný věci, když se to podaří. Samozřejmě mrak tady jinejch, jsme tady začali ukazovat ve Frýdlantským výběžku, zmizelejch tratí. Stejně tak i na tom Polskym území, když tady najdu Bad-flinsberg, dnešní Swieradow, tak ta železniční trať tam je opuštěná, dneska tam po ní nic nejzdí, tehdy sem prostě zajížděla zelenice z vnitrozemí s odbočkou. Tady zase krásný věci u těch přechodů těch hranic, když tady mám Frýdlant, na kolika místech ty tratě opravdu přejížděli ty hranice. Z Frýdlantu vedla železniční trať jak na Zhořelec, která fyzicky ještě existuje, tak ale samozřejmě vedla do dnešní Bogatynie a Žitavy, to je toto. Prostě takovýhle věci tam najednou v těch mapách vidíte, co se tady jako zlikvidovalo po odsunu těch němců a prostě, ono se to děje i na jinejch územích, ale tady je to obzvlášť markantní, co tady to vůbec bylo, protože mrak průmyslu a tak dále. Mají tady nějakou lanovku namalovanou? Já teda bohužel taky nevím, z jakýho je roku.“

„Takhle je myslím z roku 1938.“

„Tak to už by tam mohl být Ještěd, ne. No tadyhle máme tu hřebenovku vyznačenou až k tý Sněžce. Taky je někdy zajímavý pozorovat, jak některý ty místa, který dneska vnímáme hrozně jako významně, nebo máme je zažitý jako pojmy, tak tady v těch mapách úplně nejsou k nalezení, protože tehdy byly třeba součástí něčeho jinýho, proto je to i malým drobným písmem. Když tady třeba porovnáme dneska jako Velká Úpa, neříkám, že není pojem, ale když to třeba srovnám s Pecí pod Sněžkou, kterou tady v tý mapě hledám jako mezi výrazama asi Braunberg. To bylo vnímaný jako místní část tý velký, prostě konkrétně ta Pec. No takovýhle vtipy tady jsou.“

„Ještě mě tak napadlo, že by se třeba dalo vymyslet něco na téma pomníčků v Jizerských horách. Pan Nevrlý napsal „Knihu o Jizerských horách“, kde jsou pomníčky zmíněny. Každý jednotlivý pomníček má nějaký příběh, který by mohl lidi zaujmout.“

„No samozřejmě, tak já myslím, že je zaujme, ta kniha se dobře prodává, on to má hezky dělaný, a ty lidi tam pak třeba opravdu i jdou a hledaj to místo. Já si myslím, že to jsou ty nástroje, takový ty pro tu určitou cílovou skupinu je to v podstatě jako marketing toho místa. Samozřejmě pan Nevrlý to nepíše jako marketing toho místa, ale nějakýmu čtenáři to místo přibližuje a donutí ho třeba opravdu tam dojít, což je dobře no, z pohledu cestovního ruchu.“

„Vlastně jediný a dost zásadní problém je ten, že jejich vlastníci mají strach z vandalismu, proto si nepřejí, aby se o pomníčcích moc vědělo.“

„To je jasný no, anebo i z hlediska dneska ochrany přírody se nechce, aby lidi někam lezli, je tam nějaká první zóna. Taky musíme si uvědomit jakoby objem těch lidí jo. Se tady bavíme o turistech, ale nebylo jich tak málo, byly to davy lidí v uvozovkách, ale zase ne v tom dnešním měřítku, protože jestli dneska prostě do Jizerek denně najedou desetitisíce aut a z nich se vyvalí další desetitisíce lidí, tak je to prostě zátěž pro to území a zase jsou nějaký jiný území zapomenutý, tady když se podívám na tu mapu, tak tady nebylo zas tolik zapomenutých území. A na druhou stranu, tehdy ty lidi nejezdili trávit dovolenou do Alp, ale trávili ji v tom svém blízkým okolí, nebo v uvozovkách dovolenou, to byly nějaký spíš výlety krátký a tak. Ale prostě v některých místech to území je jakoby... vyasfaltovaný cesty, aby je lidi neničili. Je to jako samozřejmě ten

velkej rozpor, jestli ten cestovní ruch tomu místu může pomáhat. Mnoho různých věcí by bez cestovního ruchu prostě fyzicky nebylo, zaniklo a já nevím co. V některých případech to může být škodlivý.“

VOM OYBIN BIS ZUR SCHNEEKOPPE

Území Lužických hor, Jizerských hor a Krkonoš se na konci 19. století stalo velmi oblíbenou turistickou destinací. Na budované turistické infrastrukturu se podílel Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory, Krkonošský horský spolek a později také Klub českých turistů. Za dobu jejich působení v této oblasti vznikla hustá síť turistických tras a bylo postaveno mnoho dodnes stojících rozhleden a chat.

Mapa je již VI. vydáním z řady map Vom OYBIN bis zur SHCNEEKOPPE. Jejím autorem je německý kartograf Gustav Adolph a vydána byla nakladatelstvím Honzejk & Methes v Jablonci nad Nisou. Obsah mapového pole zachycuje turistické trasy a cíle v roce 1927, kdy byla tato mapa vydána. Rok vydání však na mapě chybí, uveden je v ročence Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory z roku 1928. Podnadpis mapy uvádí, že je určena pro letní i zimní rekreaci. Mapa obsahuje tabulku s výčtem turistických ubytoven zvláště v Lužických horách, Jizerských horách a Krkonoších. K téměř každé ubytovně je zde uvedena také informace o jejich nadmořské výšce, počtu pokojů, lůžek, meziměstském předčíslení a dodací poště. Zajímavostí na mapě jsou také piktogramy (nákresy) rozhleden a chat, které na první pohled mapu ozvláštňují.

V mapě je také modrým hřebínkem vyznačena dálková trasa Kammweg neboli Modrá hřebenovka, která vedla z Růžovského vrchu (Rosenberg), přes Ještěd, Černou studnici a rozhlednu Štěpánku. Část hřebenovky, která nesla název Hauptweg (Hlavní cesta) vedla z Ještědu Přes Královku a Štěpánku až na Sněžku. Vyznačena je na mapě také část hřebenové cesty Kegelweg (tzv. Kuželovky), vedoucí z Ještědu na Milešovku.

Součástí mapy je také reklama na rozhlednu Černou studnici v levém dolní rohu a 3 další mapky. Mapa v pravém horním rohu znázorňuje „Němé značky Krkonoš“, kterými jsou značeny významné horské chaty, vrcholy, sídla a další místa. Každému z těchto objektů byl přiřazen jedinečný červený symbol, který je na daném místě umístěn v podobě červené plechové značky. Další dvě mapy, umístěny v pravém dolním rohu, znázorňují území přehradní nádrže Marklissa u obce Goldentraum a Adršpašsko-teplickou skalní oblast.

